Rasim Özdenören

denize açılan kapı

İZ

Denize Açılan Kapı

Rasim Özdenören

İz Yayıncılık

İZ YAYINCILIK: 199
Bütün eserleri dizisi: 15
Çatalçeşme Sokağı No: 27/2 Cağaloğlu 34110 İstanbul
telefon: (212) 5207210
faks: (212) 5115791
www.iz.com.tr
e-posta: bilgi@iz.com.tr
kapak: Medine Efe

RASİM ÖZDENÖREN; 1940'ta Maraş'ta doğdu. İlk ve orta öğrenimini Maraş, Malatya, Tunceli gibi Güney ve Doğu şehirlerinde tamamladı. İ.Ü. Hukuk Fakültesi'ni ve İ.Ü. Gazetecilik Enstitüsü'nü bitirdi. Devlet Planlama Teşkilâtı'nda uzman olarak çalıştı. Bir ara araştırma amacıyla ABD'nin çeşitli eyaletlerinde, 1970-1971'de iki yıl kadar kaldı. 1975 yılında Kültür Bakanlığı Bakanlık Müşavirliği görevine geldi. Aynı bakanlıkta bir yıl da müfettişlik yaptı.

1978'de istifa ederek ayrıldığı devlet memurluğuna bir süre sonra (1980) Devlet Planlama Teşkilâtı'nda çalışmak üzere tekrar döndü. Uzman, daire başkanlığı, genel sekreter yardımcılığı, genel sekreterlik, müşavirlik görevlerinde bulundu. 2005 yılında, devlet memurluğuna noktayı koyarak kendi deyimiyle özgürlüğünü ilân etti.

Türk öykücülüğünün ve deneme yazarlığının gelmiş geçmiş en usta kalemlerinden biri olarak temayüz etti.

Yazarın eserleri şunlardır: *Hastalar ve Işıklar* (hikâyeler, 1. bs. 1967; 5. bs. 2008), *Gül Yetiştiren Adam* (roman, 1. bs. 1979; 19. bs. 2011), *Çözülme* (hikâyeler, 1. bs. 1973; 5. bs. 2010), *Çok Sesli Bir Ölüm* (hikâyeler, 1. bs. 1974; 5. bs. 2010), *Çarpılmışlar* (hikâyeler, 1. bs. 1977; 4. bs. 2008), *Eşikte Duran İnsan* (denemeler, 1. bs. 2000; 4. bs. 2010), *Denize Açılan Kapı* (hikâyeler; Yazarlar Birliği'nin 1984 'hikâye' alanında 'yılın hikâyecisi' ödülü, 1. bs. 1983; 6. bs. 2011), *İki Dünya* (denemeler, Türkiye Millî Kültür Vakfı fikir dalında 1978 jüri özel ödülü, 1. bs. 1977; 3. bs. 2009), *Yaşadığımız Günler* (denemeler, 1. bs. 1985; 6. bs. 2008), *Ruhun Malzemeleri* (denemeler, 1. bs. 1986; 4. bs. 2009), *Yeniden İnanmak* (denemeler, 1. bs. 1987; 4. bs. 2009), *Müslümanca Düşünme Üzerine Denemeler* (denemeler, 1. bs. 1985; 19. bs. 2011), *Müslümanca Yaşamak* (denemeler, 1. bs. 1988; 11. bs. 2010), *Kafa Karıştıran Kelimeler* (denemeler, 1. bs. 1987; 9. bs. 2010), *Yumurtayı Hangi Ucundan Kırmalı* (denemeler, 1. bs. 1987; 5. bs. 2009), *Red Yazıları* (denemeler, 1. bs. 1988; 3. bs. 2009), *Yeni Dünya Düzeninin Sefaleti* (denemeler, 1. bs. 1996; 3. bs. 2008), *Ben ve Hayat ve Ölüm* (denemeler, 1. bs. 1997; 3. bs. 2009), *Acemi Yolcu* (denemeler, 1997, 3. bs. 2010), *İpin Ucu* (denemeler, 1997, 3. bs. 2011) *Çapraz İlişkiler (*denemeler, 1. bs. 1987; 4. bs. 2009), *Kent İlişkileri* (denemeler, 1998, 2. bs. 2009), *Yüzler* (denemeler, 1. bs. 1999; 2. bs. 2001), *Köpekçe Düşünceler* (denemeler, 1. bs. 1999; 3. bs. 2009), *Kuyu* (hikâye, 1.

bs. 1999; 5. bs. 2010), *Hışırtı* (hikâyeler, 1. bs. 2000; 3. bs. 2008), *Ansızın Yola Çıkmak* (hikâyeler, 2000; 4. bs. 2008), *Aşkın Diyalektiği* (denemeler, 1. bs. 2002, 5. bs. 2010) *Toz* (öyküler, 1.bs. 2002, 4.bs. 2009) *Yazı İmge ve Gerçeklik* (denemeler, 2002; 2.bs. 2006), *Düşünsel Duruş* (denemeler, 2004, 4.bs. 2010), *İmkânsız Öyküler* (öyküler, 1. ve 4. bs 2010), *Siyasal İstiareler* (denemeler, 2009; 2.bs. 2010.

Çok Sesli Bir Ölüm ve *Çözülme* adlı hikâyeleri ayrıca TV filmi yapılmış, bunlardan ilki, Uluslararası Prag TV Filmleri Yarışmasında jüri özel ödülünü almıştır.

Türk Dil Kurumu, Kültür ve Turizm Bakanlığı, RTÜK'ün iştirakiyle düzenlenen Karaman Türk Dili Ödülü'nde "Türkçeyi güzel ve doğru kullanan edebiyatçı ödülü" Rasim Özdenören'e verilmiştir (2008). 2009 yılında TBMM Üstün Hizmet Ödülü'ne layık bulunmuştur.

Kapıyı Vuran Kim

KİŞİLER:

AHMET : Bir delikanlı.

ANA : Yaşı hiç önemli değil, çok genç bile olabilir.

Bir oda. Bir köşede bir somya, basit bir yatak. Somyanın baş ucunda ince bacaklı bir sehpa. Alt ucunda eski, basit, tahta bir koltuk.

Sol yanda ahşap bir pencere. Pencere, iki kanatlı basma bir perdeyle örtülüdür. Perdenin uçları pencerenin kenarına tutturulmuştur, iki kanadın arasından pencerenin camı üçgen biçiminde görünür. Burası ahşap bir evin odasıdır. Yerde eski bir yolluk. Eşyanın düzeni, odanın genel görüntüsü, her şeyin tahtadan yapılmış olduğu izlenimini verir.

Somyanın baş tarafındaki duvara, yani sahnenin sağındaki bir rafa bir dolu kitap sıralanmıştır. Kitapların hepsi de karton ciltli ve eskimiştir.

Odanın bütün eşyası, genel görünüşü çok basit ve sadedir, aynı zamanda çok da doğaldır.

Ahmet somyada uyumaktadır. Pencereden sabahın ilk ışıkları görünür. Dışardan ananın sesi duyulur. Ahmet, bu sesle uyanır.

ANA : *(Sesi dışardan gelir)* Ahmet, hadi oğlum, uyan artık.

AHMET : *(Bu ses üzerine yatakta kıpırdanır, döner, fakat ananın ısrar eden sesiyle doğrulur, bir süre etrafa bakınır, esner, uyuşukluğunu gidermek için gerinir, pencereden dökülen aydınlığa bakar)* Sabah olmuş.

ANA : *(Sesi dışardan)* Geç kalıyorsun oğlum.

AHMET : *(Kendi kendine)* Geç mi kalıyorum? *(Pencereye gider, dışarsını seyreder)* Herkes uyuyor daha. Şu ağaçlara bakın. Uyuyorlar.

ANA : *(Sesi dışardan)* Ahmet!

AHMET : *(Odaya döner, sandalyenin üstüne atılmış pantolonunu, gömleğini inceler, uyuşukluğunu üzerinden atamamıştır henüz, oyalanır)*

Her gün aynı şeyler. Yapacağı bir iş olmayan bir adam hiçbir şeye geç kalmış sayılmamalı. *(Durur).* Ne yapıyorum ben? Hiç. Hiçbir şey. Beni bekleyen hiçbir şey yok.

ANA : *(Sesi dışardan)* Sabahları erken uyanmak ne güzel. Buna bir alışabilsen.

AHMET : *(Tekrar pencereye gider, dışarısını seyreder, henüz giyinmemiştir)* Acaba babama da böyle mi yapardı? Henüz hiçbir araba geçmedi sokaktan. Hiçbir at da. Bu saatte sokakta yalnız işsizler olur. İşi olan biri, hiç kimse bu saatte yola dökülmez. Yeryüzünün tek çalışanı benim. Ya da anama göre tek işsiz. Belli bir işim varmış gibi bu saatte uykusunu bölen tek adam.. benim. Kimse yok sokakta. Yeryüzünde de. Gökyüzünde de.

ANA : *(Dışardan)* Ahmet!

AHMET : Çoraplarımı giyeceğim. Gömleğimi, pantolonumu. Daha önce yüzümü yıkamalıyım. Yargılama belki bugün. Yeryüzünü boşaltmam isteniyor. Temyizsiz. Acaba kim karar veriyor? Muhakkak birinin emriyle veriyordur karar verenler. Ama kim adına? Bugün işe gideceğimi sanmıyorum. Sokaktan hâlâ kimse geçmedi. Zaten kimse geçmez burdan. Hiçbir sabah. Tuhaf bir çöl burası. Güneş hep uzaklarda duruyor. Hep o uzaklıkta durur, bekler. Çölün bittiği yerde. Orada, kocaman bir yakut gibi. Ne daha fazla yükselir, ne büsbütün kaybolur. Dün sabah da böyleydi, oradaydı. Daha önceki gün de.. her günkü gibi. *(Döner, gelip yatağın kenarına oturur).* Tıraş olsam mı acaba? Evet tıraşlı olarak yola çıkmak daha güzel. Tazelik. Güneş kadar taze ve eskimemiş. Fakat bizim yaptığımız eskimişliği örtmek. Eskiyoruz aslında, ama tıraş olarak gizliyoruz eskimeyi. Fırça neredeydi? *(Bakınır).* Hay Allah. *(Tıraş fırçasını aranırken bir gazete bulur, ayakta okumaya başlar).* Oo, çok şey olmuş bugün. Dün olanların aynısı bugün de olmuş. Bakın, gene cinayetler, ölüm ilanları.

ANA : *(Dışardan)* Güneş çok güzel bu gün. Açık havada bile çalışılabilir. Güneşli havalarda hep dışarda çalışırdı baban *(Sevecen bir sesle).* Ahmet, sen açık havayı sevmiyorsun yavrum, değil mi?

AHMET : *(Elindeki gazeteyi karıştırmaya devam ederek)* Ben neyi sevdiğimi biliyor muyum? Galiba tükeniyor, sevgi de tükeniyor, her şey de. Bir çaresi olmalı tükenmeyi önlemenin. Ama en gerekli şeyleri öğretmiyorlar bize. Kimi şeylerin öğrenilmesi gereğini geç anlıyoruz. Bunu bana çoktan öğretmiş olmalıydılar. Herkes kendi deneyleriyle baş başa. Deneylerin aktarılmasına mümkün, diyorlar. Bize öğrettikleri tek şey bu, o da yanlış. Bakın gene ölüm ilanları. Cenazeye adam toplamak için mi yapıyorlar acaba bunu? Belki de ölünün sahipleri olarak kendilerine acındırmak için. "Çelenk gönderilmemesi rica olunur." Acaba ölünün ricası mı? Tabii vasiyet demek daha doğru olurdu. Ölünün vasiyeti. Demek ki öldükten sonra olacak şeyler ilgilendiriyor insanı. Tuhaf bir şey. Çok tuhaf. Aslında ölünün, ölü olmadan ilgilendiği şeyler bunlar. Fakat o, ölü olduktan sonra da ilgileneceğini sanıyor. Belki de ilgileniyordur. İlgileneceğinden emin olduğu için vasiyet yapıyordur. Yoksa, inanmasa saçma olurdu. Vasiyet.. tuhaf bir kelime.. vasiyet.. vasiyet.. tekrarlandıkça ne kadar tuhaflaşıyor. İnsan belki de, bir bakıma, hiç ölmemiş olmak istiyor. Sağ kalanlar, ölenin ölmüş olduğunu biliyorlar, ama ya ölü? O ölmüş olduğunu biliyor mu? Onun ölmüş olduğunu bildiğinden emin olmadıkları için, sağ kalanlar, ölünün tasarrufundan kurtulamıyorlar. Çünkü ya o sahiden ölü değilse? Dehşet bir duygu bu, insanda. Yani ölü olanın iradesi sürüp gidiyor aramızda. Demek ki insan ölü olduktan sonra da yaşıyor. Hortlak olarak değil. İrade olarak. Yaşamak kan dolaşımından ve nefes almaktan ibaret bir şey değilse.. *(Gazeteyi yere fırlatır)*. Saçma. *(Pencereye gider, dışarıya bakar)*. Hâlâ hiç kimse geçmemiş. Sokakta birinin, bir canlının geçtiğini gösteren hiçbir iz yok.

ANA : *(Dışardan)* Keçi bugün süt vermedi. İyi besleyemiyoruz bu keçiyi yavrum. Bugün kıra götürebilir misin onu? Keçimiz var ama kırlardan yararlanamıyoruz. Yarın kahvaltıda süt verir sana, sen onu kıra götürürsen.

AHMET : *(Pencereden bakmaktadır)* İnsan dışarıya çıkmayınca çevresi hakkında bilgisi olmuyor. Zavallı anacığım. Kır sanıyor buraları. Deve dikeni bile yok buralarda. Sonra keçi.. *(Birden sertçe)*. Ne keçisi be! Keçimiz falan yok. Demek ki bugün sütçü gelmedi, hepsi bu. Canı cehenneme. Gelseydi zaten aklına şaşardım. Kim uğrar buraya? Eskiden şehirler varmış, şehirlerde sütçüler olurmuş. İşçiler şehirlerde yaşarmış. Kollarını ne güzel makinelere kaptırırlarmış. Nerde o günler? Anam hâlâ kendini o geçmiş güzel günlerde yaşıyor sanıyor. Zavallı anacığım. Hiç

aklıma gelmemişti, belki beni bile bu evde, bu odada doğurmuştur. Bunu soracağım ona, en gereksiz şeyleri anlatır da, benim asıl merak ettiğim şeyleri hep es geçer nedense. *(Döner, tekrar pantolonunu gömleğini inceler, onları duvardaki askıya asar, bakar)*. Ben büyüdükçe elbiselerim de mi büyüyor ne? Çocukluğumdan beri hep bu pantolonla, hep bu gömleği giydim ben. *(Seyircilere döner)*. İnanmadınız değil mi? Şaştınız. Şaşarsınız ya.

ANA : *(Dışardan)* Unutma, terziye de uğrayacaksın bugün. Baban gittiğinden beri ihmal ediyorsun böyle şeyleri.

AHMET : *(Kendi kendine)*. Asıl şaşılacak olanlara kimse aldırmıyor bile. Işığı görüyorum, sesi duyuyorum. Kimse şaşırmıyor. *(Kitap rafına gider, gelişigüzel bir kitap alır, karıştırır, yatağın üstüne fırlatır)*. Zırva. Hepsini yakmalı bunların, aklımda kalsın. Nasıl da bıkıp usanmadan aynı şeyleri tekrarlıyorlar. Tekrarı mümkün olmayan tek gerçek var, ölüm. *(Kitaplara bakar)*. Bunlarsa yaşamayı anlatıyor. Yavanlıkları bundan olsa gerek. Bilmemiz gereken tek gerçeğe yaklaşan bile yok. *(Küskün bir sesle)* Asıl şaşılacak olan şey budur işte.

ANA : *(Dışardan, oldukça sevecen bir sesle, bir şeyi hatırlatmak isteyen bir tonla ünler)* Ahhmeet!

AHMET : *(İlk kez bilinçli olarak cevap verir)* Efendim anneciğim.

ANA : *(Dışardan)* Unutmadın ya oğlum, bugün belediyeye de gidecektin.

AHMET : *(Sesini dışarıya ulaştırabilecek bir tonda)* İyi ki hatırlattın anne, unutmuştum. *(Kendi kendine)* Nasıl unutabildim? Olur şey değil.

ANA : *(Dışardan)* Nasıl unutabilirsin? Önümüzdeki hafta düğünün olacak.

AHMET : *(Kendi kendine)* Ne tuhaf.. tamamen unutmuşum. Kız kimdi? Belki de gördüklerimin arasında olmayan biridir. Çünkü hiç hatırlamıyorum onu. *(Hafifçe gülümser, birdenbire neşelenir, pencereden dışarısını seyreder)*. Her şey müthiş güzel. Müthiş içli. Sıcak. Güneş hep aynı yerde duruyor. Pek beğenmiş olmalı durduğu yeri. Hâlâ kimse geçmemiş sokaktan. Dayanılmayacak kadar hayat dolu. Kuşlar uğramasa bile, bir yerde cıvıldaşıyorlar; hissediyorum. Böceklerin kıpırdanışlarını, ormanları ve çölleri. İnsanların tanımadan birbirlerini sevmesini, tanıdıktan sonra

gene sevmesini çok iyi anlıyorum. *(Uzaklardan muhteşem bir horoz sesi işitilir).* Duyuyor musunuz? Horoz. Hayat. Doyumsuz bir yaşama isteği. İnsan çıldırabilir. Gecenin döşüne yaslanmış ay. Ne kadar fiyakalı bir duruştur o. Her şey ne kadar sevindirici. Ne güzel. Bir ibadet haline getirmeli yaşamayı. Ne dediğimi bilmediğimi fark etmem de güzel. Her şey gibi bu da güzel. Ne güzel. *(Tıraş takımını çıkarır. Lavabonun üstünde asılı duran aynada yüzüne bakar, tıraş fırçasını sabunla köpürtmeye başlar, son derece neşelidir, belki sözsüz bir melodi mırıldanır).* Bir şeye karar verdiğim zaman seviniyorum. Hakkında karar verilecek çok şey var. Yatağımı düzeltmeye karar veriyorum söz gelimi. Kahvaltı yapmaya ya da tıraş olmaya karar veriyorum. Bir yolculuğa çıkmaya karar veriyorum. Şimdiye kadar hiç karar vermemiş olarak durmadım: Hiçbir şey olmazsa karar vermemeye karar veriyorum. Ama hazırlık? O başka elbet. Diyebilirim ki bütün ömrüm hazırlık yapmakla geçmiştir. Karar verdiğim şeyleri yapmak için. Onun için kararsızım ve.. hazırlıksızım. *(Kapı vurulur, bir an durup kapıya bakar)*. Kim o?

ANA : *(Sesi kapının hemen arkasından duyulur)*. Benim yavrum. Ben.. ölüm *(Ana yandaki kapıdan girer, fakat fazla ilerlemez; kapının iç kısmında, görünebilecek bir mesafede durur, siyah bir tül içindedir, saçları da aynı tülle örtülüdür. Yüzü, ürkütecek kadar sarı ve donuktur. Konuşurken yüzünün hiçbir çizgisi kıpırdamaz)*.

ANA : Hazır mısın yavrum?

AHMET : *(Elindeki tıraş fırçasını, sabunu ağır ağır lavabonun kenarına bırakır, sonra yüzünü aynaya çevirir).* Hiç bir zaman hazır olamayacağıma göre hazır sayılırım anacığım. *(Biraz heves ve ümitle).* Yalnız.. yalnız tıraşımı bitirebilir miyim?

ANA : Lüzumu yok yavrucuğum.

(Bu son konuşmalar geçerken pencerenin ışığı kararmıştır, oda da gitgide yoğun biçimde kararmaktadır.).

PERDE

Beklenen

KİŞİLER:

1. KADIN : Çok yaşlı, derisinin altından nerdeyse kemikleri görünmektedir. 85-90 yaşlarında.

HİDAYET : 60-65 yaşlarında.

2. KADIN : 1. Kadından beş-on yaş daha genç, ondan biraz daha güçlü kuvvetli görünmekte. 75-80 yaşlarında.

3. KADIN : 45-50 yaşlarında.

SADIK : 21-22 yaşlarında.

GENÇ KIZ : 18-19 yaşlarında.

Basit, ahşap bir evin odası. Duvarlar çivitle karıştırılmış kireç badanalıdır. Karşıda yan yana iki pencere. Perdeler, pencere çerçevelerinin iki yanlarındaki çiviye asılmıştır, yani perdeler açıktır. Sağ yanda kapı. Karşıdaki iki pencere boyunca sabit bir kerevet. Odanın döşemesi bezlerden, kilimlerden, çaput minderlerden ibarettir. Uygun bir yerde mevsime göre bir odun sobası bulunabilir. Duvarlar çıplak. Göze batacak kadar bir sadelik ve temizlik hakimdir ortalıkta.

Perde açıldığında sağdaki pencerenin önünde Hidayet, soldakinin önünde de 1. kadın oturmaktadır. Hidayet bir dizini dikmiş, pencereden dışarıyı seyreder. 1. kadın kendine en rahat gelen biçimde oturmakta, içtiği bir fincan kahveyi bitirmek üzeredir. Kahveyi bitirdikten sonra fincanı fal bakmak üzere tabağa kapatır. Giyimleri 45-50 yıl önceki ev giysileridir. Tertemizdirler.

1. KADIN : *(Sesi çok yaşlı kadınlarda görülen o doğal titreklik içinde)* Kapatıyorum işte, bir bakıver.

HİDAYET : *(Başını pencereden kadına çevirir. Ölçülü bir tonda bağırır)* Efendim?

1. KADIN : *(Duymamış. Her ikisinin de kulakları biraz ağır işitir)* Kim bilir neler olacak gene?

HİDAYET : Ne diyorsun abla?

1. KADIN : Ben kendim de bakabilirim, istemiyorsan. Artık hiç sözümü tutmuyorsun.

HİDAYET : *(Yapay bir sinirlilikle)* Ne dediğin anlaşılmıyor ki.

1. KADIN : Fala inanmam ben. Gene de arada bir çıktığı oluyor.

HİDAYET : İnanmam diyorsun, durmadan da fala baktırıyorsun. Artık komşular da gelmez oldu. Hep senin bu falın yüzünden. *(Kendi kendine, ablasının duymayacağından emin olarak)* İllallah.. bütün mahalleyi falcı yerine koyuyorsun.

1. KADIN : Evet, artık sözümü tutmuyorsun benim. Bazen çok kırıcı oluyorsun. Beklemediğim şeyler yapıyorsun. *(Burnunu siler)* Bana karşı gelmen çok kötü bir şey. Bizim ailenin çocuğu değilmiş gibisin. *(Ağlamaklı)* Benim kucağımda büyümedin sanki.

HİDAYET : Artık büyüdüm ben. Çocuk değilim ki. Ama sen hala çocukmuşum gibi davranıyorsun bana.

1. KADIN : O zaman sarışın bir başın vardı. Saçların gitgide karardı. Gene de pek karasın denmez. Kestane rengi.

HİDAYET : Ne kestanesi abla? Saçlarım aklaştı benim. İyice bak.. işte.. bembeyaz.

1. KADIN : Sözümü tutardın o zaman. Annenden çok beni severdin. Sofrada hep beni kollardın. *(Taklit ederek)* "Abla doydu? Abla doydu?" Hatırlıyor musun? Şimdi hiç böyle şeyler söylemiyorsun. Umurunda değilmişim gibi. Üstelik karşı geliyorsun bana. Ben sana saçların kestane rengi diyorsam, sen illa beyaz diyorsun. Mahalle çocukları gibi… Çok da inatlaştın. *(Ağlamaklı)* Eğer istemiyorsan.. söyleyebilirsin.

HİDAYET : Abla!

1. KADIN : Evet, gene söylüyorum işte. Çok inatlaştın. Sen küçükken babam.. zavallı babacığım, ne kadar yufka yürekliydi. Hep dikbaşlı olduğunu söyler dururdu. İnadın yüzünden dayak yemekten hep ben korurdum seni.

HİDAYET : Söyler misin, kaç yıl önceydi?

1. KADIN : Ne fark eder? Her şey daha dün gibi gözümün önünde.

HİDAYET : *(Sözünü keserek)* Tam altmış yıl.

1. KADIN : *(Duraksar)* Altmış yıl..

HİDAYET : *(Zafer kazanmış gibi)* Tabii ya..

1. KADIN : Ama gene de senin ablanım ben. Karşı gelmemen gerektiğini biliyorsun. İyi çocuklar hiçbir zaman ablalarının sözüne karşı gelmezler.

HİDAYET : *(Adeta çocuklaşır)* Özür dilerim ablacığım. Kötü bir şey yapmak istemedim.

1. KADIN : Biliyorum yavrum. Ama bundan sonra ablana karşı daha dikkatli davranmalısın. *(Sesini biraz yükselterek azarlar gibi ve ciddi)* Bir daha yaramazlık yapmanı istemiyorum.

HİDAYET : Peki ablacığım, özür dilerim. Bir daha yapmayacağım. *(Kendi kendine)* Ne manyaklık!

1. KADIN : Efendim?

HİDAYET : Yok bir şey.

1. KADIN : *(Birden değişik bir havada, mustarip bir tonda)* Oğlum… Ahmedim.. Kaç zamandır hiç haber göndermiyor. *(Hidayet'e)* Belki sana göndermiştir. Bana haber vermiyorsunuz. Bana böyle davranmanız hiç iyi değil. Oğlumun mektuplarını benden saklamamalısınız.

HİDAYET : Abla, Ahmet çoktan… *("öldü" diyemez, başını iki yana sallar)*

1. KADIN : *(Duymamıştır ya da duymazlıktan gelir, koynundan pörsümüş bir kağıt parçası çıkarır)* İşte son gönderdiği mektup bu. Okusana. *(Mektubu uzatır)*

HİDAYET : *(Mektubu alır, mektuptan okuduğu ya da okur gibi göründüğü parçalarda sesine resmi bir ifade verir)* "Sevgili anneciğim…"

1. KADIN : Sevgili oğlum…

HİDAYET : "İşte nihayet size yeniden mektup yazmak fırsatını buluyorum. Benden taraf sual edecek olursanız… *(Atlar)* amcama, halama, hısım akrabalarıma..."

1. KADIN : Hiç kimseyi ihmal etmez. Herkesin hatırını sayar yavrucak.

HİDAYET : "…ferade ferade selam eder ellerinden öperim. Sizin de iyi olmanızı ulu tanrıdan niyaz ederim. Buradaki tatbikatımız biter bitmez inşallah en kısa zamanda aranızda olmaktan başka bir emelim yoktur." *(Mektubu katlayıp uzatırken)* "Oğlun Ahmet."

1. KADIN : *(Mektubu alır, özenle yeniden koynuna aynı yere koyar)* Ama neden gelmiyor?

HİDAYET : Abla… *(Söylemekten vazgeçer, lafı değiştir)* Sadık da gelmiyor.

1. KADIN : Sadık?

HİDAYET : Sadık… Benim oğlum. Kaç yıl var ki o da gelmiyor. Kaçtı. Evinden, babasından.. Terk etti bizi.

1. KADIN : Ama o kendisine bakabilir. Delikanlı adam o. Ahmetse.. yavrucak.. minicik bir çocuk o. Kendisini koruyamaz. Yemeğini ben yedirirdim. Yemek yemesini bile beceremezdi daha. Yedirmesen aç kalırdı. Küçücük bir çocuk.. annesinden uzaklarda ne yapabilir?

HİDAYET : Abla.. belki yakında gene bir araya geliriz. Hep beraber… *(Bu sırada uzaktan dış kapının vurulduğu işitilir. 1. Kadınla Hidayet'in bulunduğu taraf kararırken, soldaki kapının önü yavaş yavaş aydınlanır. 2. Kadınla 3. Kadının siluetleri, yüzleri kapıya dönük olarak belirir. 3. Kadın ihtiyatla kapıyı açar. Elinde küçük bir valizle Sadık içeriye girer. Valizi usulca kapının yanında bir yere bırakır. Delikanlının yüzü tebessümler içindedir. Kadınlar şaşırmış. Bir an sessizce bakışırlar.)*

3. KADIN : Sadık!

SADIK : Anne! *(Ana oğul doyumsuz bir iştiha ile sarılır, koklaşırlar. Ana oğlunun yakalarını koklar.)*

3. KADIN : Sensin.. inanamıyorum.

SADIK : Benim.. geldim işte. Burdayım.

3. KADIN : Üstün başın nasıl da tütün kokuyor. Tütün içmeye başlamışsın sen. Baban duymasın.

SADIK : Anneciğim…

2. KADIN : Hoş geldin yavrum.

SADIK : Ah halam… *(2. Kadının ellerini öper)* Hoş bulduk.

2. KADIN : *(Yukarı kata seslenir)* Hidayet… Hidayet.. Bak kim geldi?

3. KADIN : Öyle korkuyorum ki.. dövüp gene seni kaçıracak diye… N'olursun… *(Sesi yavaş yavaş netliğini yitirirken, 1. Kadınla Hidayetin bulunduğu taraf aydınlanmaya başlar. Bir an: Sahne tümüyle aydınlıktır. Yeni gelenler acemi adımlarla sahnenin ortasındadırlar. Delikanlı, Hidayete doğru birkaç adım atar. Hidayetin önünde durur.)*

SADIK : Baba.. *(Hidayet'in ellerine doğru uzanır öpmek için)* Öpeyim. *(Hidayet bir an duraksadıktan sonra elini uzatır, öptürür.)*

HİDAYET : *(Sesi soğuk)* Berhûdar ol.

SADIK : *(Saygıyla geriye çekilir. 1. Kadına yaklaşır)* Öpeyim hala.

1. KADIN : *(Elini uzatmaz. Kuşkuyla delikanlıya bakar. Yabancı biri olduğunu anlamıştır. Konuştuğu zaman Sadık'ı daha bir dikkatle inceleyecektir)* Çok yaşa. Aa, bu Ahmet'e benziyor.

2. KADIN : *(Bağırır)* Sadık o abla!

1. KADIN : Sadık? Hangi Sadık?

2. KADIN : Sadık… Kardeşinin oğlu.

1. KADIN : Aa, o mu bu? Nerdeydin sen?

2. KADIN : *(Uyararak)* Abla! Başlama gene.

1. KADIN : Kötü bir şey söylemedim ki ben. *(Delikanlıya doğru)* Görüyorsun, kimse konuşturmuyor beni. Sanki fazla biri imişim gibi davranıyorlar bana.

2. KADIN : *(Mızmızlanır)* Ama abla.. sen de.. daha yeni geldi çocuk. Bir nefes alsın bakalım. *(Delikanlıya)* Evladım, nasıl da büyümüş serpilmişsin. Maşallah. Otur yavrum, şöyle otur. Bakma sen onlara. *(Delikanlının kulağına fısıldar)* Hepsi ihtiyarladı onların, anlarsın ya! *(Delikanlı 1. Kadının karşısına gelecek şekilde bir mindere veya basit bir tahta sandalyeye oturur).*

2. KADIN : *(3. Kadına)* Kızım ne duruyorsun? Hadi bir kahve yap oğluma. Babasıyla şöyle bir karşılıklı içsinler. Hep beraber içelim. Nasıl istersin kahveni? Şekersiz olsun mu? *(3. Kadına)* Hadi şekersiz olsun, bir cezvede çıkarırsın.

1. KADIN : *(3. Kadın çıkar)* Şimdi söylesem inanmazsınız. Rüyamda hep Ahmet'i gördüm. Geleceğini biliyordum. *(Delikanlıya)* Nasılsın yavrum? Niçin bu kadar geciktin? Hiç mektup da yazmadın. *(Hidayet'e)* En son ne zamandı?

HİDAYET : *(Katı)* Son gönderdiği mektup otuz yıl önceydi.

1. KADIN : Gördün mü ya, otuz yıl olmuş.

2. KADIN : *(Acımasızca çıkışır)* Ama o Ahmet değil abla, Sadık.

1. KADIN : Aa, evet, tabii Sadık. Nasılsın evladım?

SADIK : Sağol hala. İyiyim.

1. KADIN : Oh, oh, çok iyi. Şimdi iyiyim diyen insanlara da pek rastlanmıyor. İyisin demek. Ne güzel.

SADIK : İyiyim. Çok iyiyim.

2. KADIN : Çocuğu rahatsız ediyorsun abla.

1. KADIN : Ben mi rahatsız ediyorum? Niçin rahatsız olacakmış? Rüyamda gördüm. Ama doğrusu tam görmek de değil. Sesini işitiyordum. Beni çağırıyordu. Şu yukarlardaki kırlar gibi bir yerdeydi. Her bir yandan sesi geliyordu. Ama bulamıyordum. Demek buymuş. Bugün gelecekmiş. *(Sadık'a)* Ne iyi ettin. Ama ne kadar çok beklettin. Gel, yanıma gel. Niçin öyle uzak oturuyorsun? *(Ağlamaklı)* Ah, anneciğini hiç özlememişsin gibi. *(Delikanlı 1. Kadına yaklaşır, yüzünü uzatır)*

1. KADIN : *(Elini delikanlının yüzüne belli belirsiz dokundurur gibi yapar)* Evladım, Ahmedim. *(Sonra birden sevinçli bir tonda)* Sahi, az kalsın unutuyordum. *(Fincanı alıp uzatır)* Baksana şuna…

(Delikanlı ister istemez alır fincanı)

2. KADIN : O fala bakmasını bilmez abla!

1. KADIN : Aa, her şeyime karışıyor. Niçin bilmeyecekmiş? Çok da güzel bilir. Daha küçükler bile biliyor. *(Yaltaklanarak)* Biliyorsun değil mi? *(Delikanlının cevabını beklemeden)* Biliyormuş işte, gördün mü?

SADIK : Ben.. şey.. *(Fincanı elinde evirir çevirir, bakar)* Bilmem ben.

2. KADIN : *(Fısıltıyla)* Hadi yalancıktan bakıver.

SADIK : *(Şaşırmış)* Ne söylememi bekliyor?

2. KADIN : Yol var, kısmet var de, uydur bi şeyler.

SADIK : *(Fincana bakar, sesini yükselterek)* Yol var hala.

1. KADIN : Yol mu? Ne yolu?

SADIK : *(2. Kadına)* Ne yolu?

2. KADIN : *(Fısıldayarak)* Bir yolcu var sana. Cadde..

SADIK : *(Yüksek sesle)* Bir cadde.

1. KADIN : *(Beklenmedik bir ciddiyetle)* Hadi be, uyduruyorsun sen..

2. KADIN : (Acımasız) Abla!

1. KADIN : Yol var diyor baksana.

2. KADIN : Uydurmuyor ki. Gördüğünü söylüyor. Hem sen gitmiyorsun yola.

1. KADIN : *(Utanarak)* Ben de sandım ki..

2. KADIN : Hayır sen çıkmıyorsun yolculuğa. Bir yolcu gelecek, diyor. *(Sadık'a)* Yolcu mu dedin?

1. KADIN : Kim yolcu?

SADIK : Bir yolcu gelecek sana.

1. KADIN : *(İnanmamış)* Sen misin o yoksa?

SADIK : Kocaman bir cadde.

2. KADIN : Küçük bir ev. Bizim evimiz.

HİDAYET : Yağız bir delikanlı. Güneşte kararmış. Denizciler gibi.

2. KADIN : Babasına benziyor. Hıh demiş burnundan düşmüş.

1. KADIN : Babasına benzediğini nerden çıkarıyorsun? Falda da belli mi?

2. KADIN : *(Delikanlıya fısıldayarak)* Evet.

SADIK : Evet, babasına benzeyen biri…

1. KADIN : Adı ne peki?

SADIK : *(Şaşırmış)* Adı mı?

2. KADIN : (Fısıltıyla) Ahmet.

SADIK : Adı Ahmet.

1. KADIN : *(Üzgün)* Ah, hiç beceremiyorsun. Bütün bunlar imkansız.

SADIK : Özür dilerim. Ben gördüğümü söylemeye çalıştım.

1. KADIN : Ama görmeden söylüyorsun. Falda görülemeyecek şeyleri söylüyorsun bana. Bir insanın babasına benzeyip benzemediği anlaşılmaz ki falda.

SADIK : Ahmet gibi biri duruyor burda.

HİDAYET : Başında denizci kepi.

2. KADIN : Beyaz elbiseli.

HİDAYET : Gemiden duman yükseliyor.

1. KADIN : Gemi yol alıyor. Pupa yelken.

2. KADIN : *(Neşeyle)* Nereye?

HİDAYET : Üsküdar iskelesine.

2. KADIN : Belki de Haliç'ten Eyüp iskelesine.

HİDAYET : Kim olabilir bu?

(3. Kadın elinde kahve tepsisi yerine kucak dolusu güller, çiçeklerle girer.)

3. KADIN : *(Coşkuyla)* Donanma.. *(Çiçekleri ortalığa fırlatır.)*

(Bundan sonraki konuşmalar çok hızlı biçimde devam eder. Yeri geldikçe kişiler birbirlerinin sözünü de kesebilirler.)

2. KADIN : Bütün ışıklarını yakmış.

3. KADIN : Güvertede bir asker.

2. KADIN : Fiyakalı bir asker.

SADIK : *(Oyunu anlamıştır, katılır)* Donanma. Bütün ışıklarını yakmış.

2. KADIN : Güvertede bir asker.

3. KADIN : Fiyakalı bir asker.

SADIK : Sırmalar, şeritler.

HİDAYET : Annesine gelen bir asker.

2. KADIN : Anne!

1. KADIN : Görüyorum. Geliyor.

2. KADIN : Ah, şimdi sırmalar da var.

HİDAYET : Apoletler, kokartlar.

3. KADIN : Bir çavuş o.

SADIK : Yiğit bir çavuş.

HİDAYET : Şanlı bir asker.

2. KADIN : Yiğitçe dövüşmüş.

HİDAYET : Nereye geliyor?

2. KADIN : Üsküdar iskelesine.

HİDAYET : Hayır, Eyüp iskelesine.

SADIK : Üsküdar'a Eyüb'e

HİDAYET : Kim geliyor?

1. KADIN : *(Kısaca bağırır)* Ahmet!

(Kişilerin hareketleri tıpkı bir resimdeki gibi son aldıkları biçim üzere donar. Sadık hariç, diğerleri sonuna kadar hep öyle kalırlar. Birkaç saniye sonra genç kız gelir. Candan, neşeli, belki hafif bir melodi mırıldanır).

GENÇ KIZ : *(Abartmaya kaçmadan aranır, sonra birden delikanlıyı görür)* Ah, burda mıydın? Seni arıyordum.

SADIK : *(Heyecanla)* Ah, ben de seni bekliyordum. Gelmeyeceksin diye öyle korktum ki.

GENÇ KIZ : *(Coşkuyla)* Canım benim. Hiç gelmez olur muyum?

SADIK : Nereye gidiyoruz?

GENÇ KIZ : Nereye istersen, çiçeklere, kırlara. *(Sevinçle el ele tutuşurlar. Bütün bu tablo boyunca sahnede kendilerinden başka kimse yokmuş gibi davranırlar. Güle oynaya, seyircilerin işitemeyeceği mırıltılarla fısıldaşarak çıkarlar. Diğerleri hâlâ kıpırdamadan durmaktadır.)*

PERDE

Ocak

Yağmur yağmış-

Topraklar ıslak

Kavak ağaçları.

Toprak rengi yapraklar. Tekerlerin altından ıslak çıtırtıları duyuluyor. Güz.

Gene böyle bir günde miydi? Eksilmiş, bitmiş olan neydi acaba? İçimi burkan -neydi?

Kırmızıbiber tarlaları çoktan kaldırılmış. Gecikmiş bir mevsim. Oysa öbek öbek kırmızı alancıklar oluşturulurdu yamaçlarda: engin bir poyraz sağanağı altında şimdi. Kıraç tepeler arınmış. Pırıldayan molozlar.

Evde neyle karşılaşacağımı biliyordum. Ama neydi bu eksilmiş olan? Buralarda olup da gene de kendisi olmayan.. tanıdığımı bildiğim, ama gene de o bildiğim şeyler/yani o taş, tümsek, o kamburluk.. kendisi olarak durmayan taş, arınmışlık, poyraz yosunu, kentlerin sütlü memeleri dağlar/olmayan o şeyler.. eksilmiş olan

Neydi?

Damların kerpiç bacalarından dumanlar tütüyor, poyrazla oraya buraya savruluyor. Göğe ağmış ulu kanatlı güvercinler halindeki yamaçlar.. kül renginde, tüyleri kıpır kıpır. Tarifsiz bir keder var bu çırpınışta: asılmış bir adamın etekleri savrulurcasına.

Ocakların yanmaya başladığı vakittir. Eşekçiler daha sık görünmeye başlamıştır sokak aralarında, bir eşek yükü oduna dünyanın parasını isterler. Bizim evin ocağında tuğla ısıtıyorlardır. Islak güz havalarında belinin ağrıları azar babamın.

Dere kenarındaki kavak ağaçları eksiksiz duruyordu. Sugözündeki salkımsöğüt. Yıpranmış dut ağacı. Gövdesine kanlı yürek resimleri kazırdık. Dutun kararmış yaprakları arasındaki serçeler. Hiç ölmez mi: çünkü ne zaman görsem hep aynı serçeler. Onların ötüşleri. Komşunun duvarına dayalı dam merdiveni: yıllardır yerinden kıpırdatılmamış. Sanki.

Boz yaprakların üzerine birikmiş su damlacıkları rüzgarın sallamasıyla yüzüme düşüyor. Şoför tanıdık biri olmalıydı ama çıkartamamıştım. Mahalle arkadaşlarımızdan şoförlüğe heveslenen bir Haydar vardı, belki de oydu. O muydu? Kapkara bıyıkları özenle düzeltilmiş, saçları yağlanmış. Con Veyn gibi yürürdü. Arabanın geçtiği yollar şimdi asfalt. Haydar, gideceğim yeri sormadığı halde taksiyi kestirme yollardan sürüyordu. Bu Haydar o mu?

Sonbaharın ilk yağmuru olmalıydı bu. Bir yerlerden, belki eskimiş evlerin aralarından, sessizliklerden, olmayan fenerlerin ışıklarından, olmayan sokaklardan, bitki solumalarından, dünyanın döşünden, kış günlerinden, altımıza serdiğimiz savanlardan, horoz tüylerinden, patlamış kabarcıklardan, işte böyle bir yerlerden kurumuş sarmaşık, hanımeli kokuları yayılıyordu. Eski bahçelerimizden/çocukluğumuzun ne derin bahçeleriydi onlar: boy vermeyen yenidünya ve limon ağaçlarıyla ve dökülmüş, sasımış gazelleriyle/yayılırdı bu koku. Bir şeyler vardı bu işin içinde. Ama: -ne?

Özlenecek şey miydi bu kepazelik?

Kapının halkasına vuruyorum, halkanın vurulduğu yer oyulmuş, erimiş. Aslında kapıyı omuzlayıp açabilirim, ama bunca ayrılıktan sonra içime sinen o garipliği, yabansılığı, kendi evime, babama, anama, evdeki herkese karşı gelişmiş o tuhaf utangaçlığı silkip atamıyorum. Kapı açılıncaya kadar toparlanmalıyım, kendimi yatıştırmalıyım. Oysa beni beklediklerini, kapının önündeki taksinin sesi daha duyulur duyulmaz beni gördüklerini, şoförü, taksinin sahibinin kim olduğunu bile tanıdıklarını biliyorum. Her zaman olduğu gibi ayazlığın kafesinden seyredilmiştir bunlar. Kapının arkasından, ayazlığın tırabzanına bağlı ipin çekilmesini bekliyorum yukardan. İp çekiliyor.

İpin ucunda bacım. Merdiven sahanlığından eğilmiş bakıyor. Kapıda beni görünce birkaç basamak inip bekliyor. Sevecen bir sesle: “Hoş geldin” diyor. İşte o sırada keskin bir bebek viyaklaması işitiliyor: oğlum. “Hoş bulduk oğlum” diyorum içimden “hoş bulduk. Sen de hoş gelmişsin.” Merdiven başında bir an karşı karşıya kalıyoruz bacımla, diyecek bir şey bulamamanın sıkıntısıyla. Biraz süzülmüş mü ne? İğreti bir gülümseme yerleşiyor yüzümüze. Ayakkabılarımı çıkartıyorum sahanlıkta. Bacım hizmet etmeye alışmış bir kadınsılıkla çiftleyip öteki ayakkabıların yanına

bırakıyor benimkini de. Ah, ne kadar beceriksizim böyle durumlarda./Haydi, bir şeyler söyle. Konuş./ "İyi misin?" diyorum sadece. Ayakkabımı silmeye aldığı çaput, elinde öyle durarak, aydınlık bir yüzle aşağıdan yukarı bakıyor bana. "İyiyim ya." Bu ayazlıkta ne kadar çok koşuşurduk, ne kadar gizli saklı yerleri vardı. Komşu çocukları geldiğinde saklambaç oynardık. Şimdi aşağıda, taşlığa atılmış o taksi kanepesinin altına nasıl sığardım. "Eniştem burda mı?" diyorum. "Akşam gelir" diyor bacım "seni soruyordu o da." İşte anam. Çenesinin altındaki derisi sarkmış, buruşmuş. Elini öpüyorum. İlkin çekinerek kucaklıyor beni, sonra kollarını belime sarıyor. İçini çekerken hıçkırdığını duyuyorum. "Anan ölsün, anan ölsün" diye mırıldanıyor. "Düşümde gördüydüm, ama gecikince…" Sözünü bitirmiyor. "Hadi içeri girin" diyor bacım "soğukta.. babam içerde."

Odanın kapısı açılır açılmaz ekşimiş, bayatlamış bir ter kokusu dolduruyor genzimi. Sidik ve toprak kokusu. Oğlanın bezlerini soba borusuna yerleştirilmiş askılara asmışlar. Ama onu göremiyorum: anası köşede sırtını dönmüş emziriyor: tülbendinin ucunu ağzına sıkıştırmış başını yarım çevirip bakıyor, bir an/kısacık bir an/göz göze geliyoruz. Bu, merhaba demek. Görmemişim gibi yaparak babama yöneliyorum. Babam yatakta, yorganını dizlerine dolamış, oturuyor. Diz çöküp iki elimle kurumuş, nasırlı elini yakalıyorum. Karşı koymadan uzatıyor. "Allah razı olsun, berhudar ol."/Hepsi bu kadar, bütün tören bundan ibaret./

Demek buydu babam. O hırçın, uslanmaz adam. Yıllar. Un ufak edilen her şey. Kırılıp dökülen. Eskiyen. Yitip giden. Dedem sağdı daha. Babam bir gün beni döverken üstüne gelmişti. "Ulan sen de erkek oldun da çocuk mu dövüyorsun" diye çıkıştıydı. Sıcak bir yaz öğlesiydi galiba. Babam, avluda kan ter içinde eşeğin semerini onarmaya durmuştu. Anamdan biz istiyor, balmumu istiyor, çiriş istiyor, çuvaldız istiyor, bağırıp çağırıyordu. Eşeğin semeri önünde, öfkeyle orasını burasını çekiştiriyor, sökülmüş yerlerinden dışarı fırlamış kamışları tıkmaya, semeri onarmaya çalışıyordu. Kınnapları mumlarken neye kızıp köpürdüğünü bilmiyorduk. Bunu hiçbir zaman bilemezdik. Kimi zaman bizi, yani çocuklarını sevesi tuttuğunda bile sövüp sayardı. Öyle bir adamdı işte. Bayram akşamları bize kundura getirirdi. Getirdiği kunduralar ölçüyle alınmış gibi uyardı ayaklarımıza, bir kez olsun değiştirme gereğini duyduğumuzu anımsamam: bu işi nasıl becerebildiğine hâlâ şaşarım. Altı kardeştik, üç kız, üç oğlan. İki de ölmüş kardeşimiz varmış, ben onları bilmem. Bir gün kapıya birileri gelmiş, ne iş

içinse, evin horantasını soruyorlardı. Sıra çocuklara gelince babam üç çocuk diyerek sadece oğlanların adını sayınca kapı komşumuz “Üç değil, altı çocuğun var senin Bekir efendi” diye babamı uyarmış, babam da şaşkın şaşkın: “Haa, kızlar da mı dahil?” diye bir şeyler gevelemişti. Komşu dayıya ters ters bakmasından bu işe bozulduğunu anlamıştım. Oysa kızlarını oğullarından daha çok severdi. Fortlarından birbirine bağlanmış kunduraları çift çift heybeden çıkartırken hangimizin kundurası elindeyse ona “Giy lan şunu deyyus” derdi. Bizi severken kullandığı kelimelerdi bunlar. “Lan deyyus” lafını duyunca nerdeyse şımarırdık. Kınnabın bir ucunu dişlerinin arasına sıkıştırmış, çemreli kollarından mavi kara damarları kabarmış, hırsla kınnabı mumluyordu. Eşeğin semerini onaracaktı. Böyle bir şey işte.

Sobanın üstündeki ibrik fıkırdıyor. Eskiden de ocağın üstünde hep su kabı dururdu, ocak yok şimdi: eve bu üst katı çıkınca ocak aşağıda, dükkanın deposu olarak kullanılan yerde kalmış. Ben yokken olmuş bunlar. Oğlan hala homur homur anasının memesini çekiştiriyor. Adını ne kodular acaba? O yana dönüp bakmıyorum. Odada, bir başına onun ağız şapırtıları duyuluyor. Bacım mangala ateş çekiyor sobadan, çaydanlığı küle sürüyor, çevresine köz parçacıklarını yığıyor. Bir anda anımsamış gibi “Aç mısın?” diye soruyor, başını çevirip bana bakıyor. Hayır anlamında başımı sallıyorum. “Açsan..” diye üsteliyor. “Yok..değilim..” sözleri duyulur duyulmaz dökülüyor dudaklarımdan. Bu sözle birlikte bir şeyler de dökülüyor odanın ortalık yerlerine, şuraya buraya. Demek babam hastaymış, duyurmamışlar bana. Konuşma arasında: “Damı Halil aktardı” diyor “bıldır da o geldiydi.” Halil.. kim bu Halil? Çıkartamıyorum, ama sormuyorum da, sorsam belki de bir araba laf işiteceğim / ne çabuk unutmuşmuşum, yok tosbağa kabuğundan çıkmış da falan./ “Elinden gelir bu işler” diyorum. Ben bunu deyince de tuhaf tuhaf bakıyor bana babam. Ama ses etmiyor. Bizimki, çocuğu beşiğe koymaya yelteniyor. Karnı doydu, işi bitti demek. Daha beşiğe getirmeden babam sesleniyor: “Uyumadıysa getir kızım.” Babamın kucağında böyle çocuk, hele bir bebek sevdiğini hiç görmemiştim: çocuklardan onun kadar uzak duran adam az görülmüştür. Bizimki, tülbendinin ucu hep dudaklarının arasına sıkıştırılmış olarak bebeği uzatıyor. “Kadir” diye sesleniyor babam, sonra heceleri ayırıp uzatarak: “Abdül-kadir.” Kucağına alıyor bebeği. Anlıyorum, bebeği bana göstermek için yapıyor bunu. Söyleyecek başka söz bulamadığı için olacak: “Abdülkadir, Abdülkadir” deyip duruyor küçük parmağını bebeğin

dudağına değdirerek. /Dedemin adı, onun adını koymuşlar. /Sonra parmağını ağzına sokuyor bebeğin, dudaklar, aranarak emmeye savaşıyor bu kurumuş parmağı. “Vay namussuz” diyor babam, sonra başını kaldırmadan: “Südünü bol ver gelin” diyor “esirgeme, temeli sağlam olsun.” “Çenesizlik etme” diyor anam “ver atık”. Bebeği alıyor. Bebek şimdi onun kucağında: odanın ortasında bir tuhaf şaşkınlıkla dikilip kalmış anam. “Adı sahibine benziyor” diyor. Başında hiç saç yok oğlanın, tek bir tel bile, tüm kabak. Görmeyen gözlerini açıyor bir an: kaşları öyle çatılmış, yüzü öyle asık, azgın. Acaba neler görüyor? “Ulan” diye seslenmemek, kucağıma almamak için zor tutuyorum kendimi.

“Günde onaltı, belki yirmi saat uyuyor deyyus” diyor babam.

Bu söz de asılıp kalıyor ortalık yerde.

Çaylarımızı içerken neden sonra, kendim ördüğüm mapusane işi boncuk tespihleri, para kesesini, tütün tabakası mahfazasını, boncuk yılanları çıkartıyorum cebimden. Keseyi babama veriyorum. Elinde evirip çeviriyor.

“Bunlarla mı uğraştın?” diyor yüzünü buruşturarak.

Ses etmiyorum.

“Halıcılık ne öğrenseydin bari” diye sürdürüyor.

“Başlamayın gene” diyor anam, sonra bana dönüyor: “Git elini yüzünü yıka, üstünü değiştir.”

Sofaya çıkıyorum.

Sağanak kesilmiş.

Rüzgar, incelmiş yağmuru savuruyor çinko saçakların üstünden.

Gözüm birden sofanın duvarına asılmış, üstünde Kâbe resmi olan, babamın hacdan getirdiği halıya takılıyor. Yeri değişmemiş.

Yüzümü yıkamak için banyo olarak kullandığımız bölmece geçiyorum.

Bölmecin önünde karım elinde havlu bekliyor. Ben çıkınca havluyu uzatıyor. Kimsenin işitmesini istemediği bir sesle:

“Hayın” diye mırıldanıyor.

Bu bir özlem mi, sitem mi, geç kalmış bir merhaba mı, nedir, bir türlü kestiremiyorum.

Yüzüne bakıp kalıyorum öylece.

Dalgın dalgın.

Sabahın Seher Vaktinde Aman

Aydınlığın içbayıltıcı yasemin kokularını delerek, kararmış ahşapları sıyırarak orta yere çıkmasına vakit vardı daha: hiçbir horoz ötmemiş, serçelerin cıvıldaşmaları, ilkyazların belirgin özelliği bülbül sesleri işitilmemişti: yalancı bir aydınlık, bu ilkyaz göğünün döşünde grimsi bir renk helezonuyla durup duruyordu: birazdan ya karanlığa yenilip çekip gidecekti ya göğü parçalayarak servilerin bulunduğu tepenin üzerine çöreklenecekti, şimdilik hiçbir şey belli değildi.

Sabahın seher vaktini bir taş arabasının demir tekerleklerinden yayılan boş, üzünçlü gürültülerle algılamaya alışmıştı: oysa böyle bir arabanın evlerinin yakınlarından geçtiği hiç olmamıştı. Ama arabanın, o alışılmış gürültüsüyle evlerinin tahtasını, çatı aralıklarını yoklayıp geçerken, gecenin en geç kalmış insanları parklardaki kanepelerin üstüne sızmış kalmışlardır, sabaha bellerini tutarak, uyuşuk gerinmelerle esneyerek uyanacaklardır. Belki ayakkabılarının teki ayaklarından çıkıp yere düşmüş olacaktır ve üstlerinde çiğ taneleri.. o saatlerde eğer uykuya dalmamış bir köpek bulunabilirse adamın ayakkabısını koklayıp zararsız bir serseri ile karşı karşıya olduğunu düşünerek o da aynı kanepenin altına sokulup yatacaktır ve adam köpekten daima daha önce uyanacaktır: “Ulan itoğluit, sen ne zaman geldin buraya?”

Bir kasabaya da benziyor burası, büyük bir kentin varoşuna da. Şöyle bir şey sanki: hafif bir lodos, yerinden oynattığı koca deniz iskelebabalarına bağlanmış ayakbileği kalınlığındaki halatları hantal kımıldanışlarla gıcırdatıyor, bazı martılar cıyaklayarak gemilerin ardından uçuşuyor, aynı lodos, yosunlardan süzülen iyot kokusunu sokak aralarına, evlerin içlerine kadar sürüklüyor, semtin ayyaşı terk edilmiş bir otobüs durağı kulübesindeki tahta kanepede uzanmış uyuyor ve çevredeki gazinoların artıkları birtakım tuhaf, ekşimsi kokularla oraya buraya atılmış olarak terk edilmişlik izlenimini büsbütün yoğunlaştırıyor.. tahta evlerin pencereleri henüz karanlık oyuklar halindedir, pencere kenarlarına dizilmiş saksılardaki çiçekler süzgün ve buruşuktur ve hiçbir insan sesi işitilmemektedir, sadece netliğini, niteliğini yitirmiş, sebepsiz bir homurtu, boğuk bir sesle, karar kıldığı o tek do notası üstünde birilerine gözdağı verircesine gürleyip durmaktadır. Fakat gerçekte hiçbiri yoktur bunların. Ne deniz, ne lodos, ne

lodosun çürük bir fındık kabuğu gibi kucaklayıp alay ettiği gemiler, ne onların ardından uçuşan martılar, ne gürleyip duran homurtular. Sadece gizli bir sessizliktir. Çünkü denizin bilinmediği, kimsenin deniz görmediği bir yerdir.

Gece belki de yağmur yağmıştı, gökgürültülerinin uzaklardan, içinde kendisinin yaşamadığı bir başka dünyadan yansır gibi gelen seslerini işitmişti, gene de uyuyamadığını, gözüne uyku girmediğini sandığı o nazik anda bile yağmurun sesini nasıl olmuş da işitmemişti, oysa kümesin teneke kaplı küçük çatısında yağmurun düzensiz vuruşları her zaman sayılabilecek bir açıklıkla duyulurdu. İncozların, zerdalilerin kara gövdeleri ıslaktı, acı-yeşil yapraklarının üstünde damlalar birikmiş ve sessiz, ulu, grimsi göğün altında sessiz bir alçak gönüllülükle sabah yelinin dallarını sarsmasını bekliyorlardı. Bir serçenin dalların arasından sadece bir kez, kısacık bir sesle “ciik” diye ötüşü duyuldu. Başını kaldırıp dalların arasına bakındı ama bu minik cıvıltının sahibi olan serçeyi göremedi, onun yerine yapraklarla aynı renkteki incozları seçebildi, nohut büyüklüğünde binlerce yemiş.. bunlar ya hiç olgunlaşmazlardı ya da vaktinden önce olgunlaşıp ince sapları üzerinde sarı, çürük bir renkle oldukları yerde kuruyup kalırlardı.

Partal kunduralarının altında toprağın, çimenlerin ıslaklığını, toprağın yumuşaklığını duyumsuyordu. Kerpiç duvarların, çalıların diplerindeki otlar genç bir yeşillikle fışkırmışlardı. Bahçe çitinin karaçalıları, üzerinden geçen bütün bir kışın ağırlığıyla bozulup dağılmıştı. Yakında, bozulmuş sınırları düzeltmek gerekecekti, geçen yıl bu iş için dağdan bir yük iğde dalı kesip getirmişti.

Ağaçların arasından yürüyerek zaten çok geniş olmayan bahçenin sonuna vardı: yürürken başının üstündeki dallar, yapraklar da, daha yukarlardaki bulutların saydamlığında onunla birlikte yürüyordu. Bir yerlerden ince bir su şırıltısı duyar gibiydi, ne var ki bu yakınlarda şırıltıyla akan bir dereciğin bulunmadığından emindi, kuyunun suyuysa şırıldamazdı ve kışın bu suyu kullanmazlardı, kuyunun çıkrığı en son geçen yaz sonunda kullanıldığı o haliyle bakımsız ve terk edilmiş kalakalmıştı.

…zavallı çıkrık, zavallı karaçalılar, iğdeler…

Bu kaba saba kütükten, oturulabilecek bir sıra yapmayı becerebilmek için bütün bir gün uğraşmıştı, babası öfkeyle alay ediyordu onunla, bu boş

işlerle uğraşacağına işe yarar bir iş tutsa ya, gidip bağın otlarını temizlese ya.

Islak kütüğe oturdu. Dalların arasında, yeşilliklerden ağan kurşuni bulutlara bakıyordu göz ucuyla -kısa bir an baktı: ağan, sanki bulutlar değildi de, dümdüz, kırışıksız bir gölde, uzanmış oturduğu salda kendisi ağıyordu-. Aslında bulutlar da yağmur taşıyanlardan değildi, biraz sonra güneşle birlikte dağılıp gideceklerdi, ama güneşin doğmasına daha ne kadar vardı ve öyleyse

…zavallı bulutlar.

Serinliğin, mintanından gövdesine doğru sızdığını duydu. Burnunun direği sızlıyordu, bunun soğuktan olup olmadığını bilmiyordu daha. Gözünü şişmiş, morarmış olarak görmekten korktuğu için eve geldiğinde aynaya bakmaktan da sakınmıştı. Sorarlarsa, o da, bunu soracak olanla birlikte şaşırmayı düşünüyordu, ama gözünün şiştiğini önceden bilirse aynı şeyi dünyada yapamazdı.

Bir saat çıngırağının giderek düşen bir ivmeyle çalışıp sustuğunu işitti, fakat hiçbir kıpırtı yoktu bahçede, ne bir pencere açılmış, ne bir kapı örtülmüştü. Ama birazdan, birkaç bahçe ötedeki emekli gardiyanın sarsıla sarsıla öksürdüğünü işitecekti. Bu mahallede hayat adeta bu öksürüklü sesle başlardı. Yeni yakılmış bir ocağın nerden geldiği belirsiz ilk dumanları da ortalığa böyle dağılır, bahçeye taze bir sac ekmeği kokusu yayılırdı. Fakat bunları düşünmüyordu o, dünya bir başına kendisine kalmış gibiydi.

Yatsı dağılınca doğallıkla eve gideceğine yönünü birden değiştirmişti, kararsız yürüyordu. Sokak lambaları seyrekti. Bozulmuşlar ya da yakılmaları unutulmuş.. bu yüzden sokaklar koyu gölgelerle dopdoluydu. Tahta evlerin pencerelerinden, tüllerin, ince basmaların ardından donuk, pörsümüş ışıklar sızıyordu sokaklara. Evlerin önünde karşılıklı kapılara oturmuş dedikodu yapan kadınlar, gün batımından sonra sokakta oynamanın tadını çıkaran çocuklar vardı. Gecenin bu ilk saatlerinde hovardalık yapmak için yola düşmüş delikanlılar birbiriyle şakalaşarak geçiyordu yanından.. nereye gidilebilirdi ki burada? Hiç. Ev kaçkınlarının son durağı, bir, “saz”lar vardı, ama bir ev kaçkını için o da pahalıya mal olurdu, bu yüzden avare, serseri dolaşıp duruyorlardı sokaklarda. Yürüdüğü caddeden aradabir bir kamyon, bir taksi geçiyordu.

Kararsızdı ama nereye gittiğini biliyordu. Yokuşun başındaki “Bobsitil Terzi”nin önünden sola döndü, gene sol tarafında kalmış şehiriçi trafonun resmî mavi renkli kapısının üstündeki “ölüm tehlikesi” yazısını okudu, çapraz bir şimşek arkasındaki kuru kafayı gördü. Kuru kafa anlamsız bir sırıtışla duruyordu karmakarışık kabloları anımsatarak. Eskiden mahrukat deposu, şimdi yazlık bir kumarhane olan bahçenin tahta perdeleri önüne dizilmiş yumurta büyüklüğündeki ampullerden her renkten ışık dökülüyordu caddenin parke taşlarına. Az yukarda da Avcılar Kulübüyle Polis Karakolu biçimsiz, acemi bir elden çıktığı belli olan beton yapının içine bir arada sıkışmışlardı. Yokuşun alt başından, sanki sırf ramazan aylarında kullanılmak için yapılmış canavar düdüğünün ağaç direkli kulesi, tepesindeki kara şapkasıyla bir heyula gibi görünüyordu. Bütün bunları görmeden, yüzünü akşam sonu garbi yelinin ellediğini ayrımsamadan yürüyordu. Kızılkabirlik parkına baksa belki orada çay içmeye durmuş biriki arkadaşını görebilecekti, belki de bunu bildiği için parka yaklaşınca karşı kaldırımın karanlığına sığınarak, böylece görünmemeye çalışarak geçti oradan. Sonra caminin sırayla dizilmiş, hepsi de açık musluklarından dökülen su sesiyle ayıktı sanki. İş olsun diye girdi avluya. Gene iş olsun diye oturdu bir musluğun önündeki abdest taşına. Kimse yoktu ortalıkta. Elini suya değdirse mi, değdirmese mi? Parmaklarını ıslattı ve kalktı. Caminin sahanlığında çıplak, düşük voltlu bir ampul aydınlatmaktan çok karartıyordu söğütleri. Bir teneşirin ve onun üstüne konulmuş bir tabutun yanından geçerek yeniden çıktı sokağa. Avludan çıkışta aklında kalan son imge bu yıpranmış teneşirle bu tabut oldu.

Biliyordu nereye doğru gittiğini. Ama bilmek neye yarardı, asıl bilmesi gerekeni, oraya gidince ne yapacağını, niçin “oraya” gittiğini bilmiyordu. Başka gecelerde de, birçok gecelerde yapmıştı bu işi. Küçük, aslanlı parkın dulda bir yerine oturur, garsonun sormadan getireceği semaveri bekler, sonra ağır ağır çayını içer, belki semaverin küllenmiş ateşinde serinlemiş gibi duran havada ısındığını sanırdı, şekeri karıştıran kaşığını bardağın çeperlerine değdirmemeye çalışarak döndürürdü, kimse duymasın, kendisi bile.. ağacın gölgesinde, ışıkların erişemediği bu kuytu bölgede elinde kaşık, durup kalmışken karşı evin perdelerine bakar, perdenin en küçük kımıldanışı, bir gölgenin oradan geçmekte olduğu düşüncesi onu heyecanlandırırdı. Taş bir yapıydı burası, gene taştan, küçücük bir balkonu vardı. Bu evin sahipleri balkonda oturmazdı, o, gene de acaba bu gece

balkona çıkarlar mı diye umutla karışık bir düşünceye kaptırırdı kendini, dalıp giderdi.. kız, hiç olmazsa bir peçete silkelemek, bir kül tablası dökmek için olsun çıkmaz mıydı balkona. Çıkardı elbet. Ama balkon karanlıktı. Kendi kör talihi gibi öyle bir konumda bulunuyordu ki sokak lambasının ancak karanlığı düşüyordu balkona. Gene de razıydı; karartıya bile, burada, hiçbir şey olmaksızın, hiçbir şey görmeksizin, sırf yakınlarda bir yerlerde bulunduğu bilincini taşımakta olmasından bile..

Çay bardağına dokununca soğumuş olduğunu anladı. Semaverin közü de küllenmişti, ufacık hava deliğinden küller ince ince savruluyordu. Semaverin ılık gövdesini ellese ısınacaktı sanki. Parlak metalin üstünde yüzünün uzamış gölgesi yansıyordu. Semaveri kaldırıp kaldıramayacağını soran garsonu dalgın bir başeğişle evetledi.

Parktan çıktığında, orada, hâlâ masalarda öbek öbek oturmuş insanlar vardı, fakat bunlar kendisiyle aynı uzamı paylaşmıyorlardı, bir fanusun içine konulmuş da orada pandomim yapan insanlar gibiydiler. Caddeyi ağır ağır yürüyerek geçti karşıya. Sanat okulunun her zaman açık duran demir kapısından okulun bahçesine girdi. Havuzun çevresindeki kanepelerden birine oturdu. Yukarda ay olduğunu havuzun tozlu su yüzeyinde gördü. Havuzun kenarlarında kurumuş çöpler yüzüyordu, bu salkımsöğüdün dalı da suya uzanmak için zorlanıyordu. Ayağını kıpırdatınca bir kurbağa sıçradı. Kurbağaya dokunursan elinde siğil çıkar, derlerdi. Kurbağa bir yerlerine değmiş miydi acaba. Park, taş ev, binlerce kilometre uzağında kalmıştı. Işıklar, sesler çok uzağındaydılar: gene de görüyor ve işitiyordu bunları. Binlerce kilometre uzaktan taş evin camlarını, camlara yansıyan biçimleri bozulmuş ışıkların görüntülerini, yürüyen gölgeleri, parktan yükselen boğuk erkek kahkahalarını, dahası bardak şıngırtılarını işitiyor, görüyordu. Taş evin bir penceresindeki perdelerin ardında kalmış, perdenin gülkurusu rengini almış ışığı söndü, hemen ardından bitişik camda aynı renkte bir başka ışık belirdi. Birileri bir odadan ötekine geçmiş olmalıydı. Çok geçmeden o ışık da söndü ve taş ev bütünüyle karanlığa gömüldü, görünmez oldu.

Okulun bahçesinden ne zaman ayrıldığını anımsayamadı: geldiği yoldan yeniden geçerken sinemalar dağılmıştı. Delikanlılar az önce gördükleri filmi tartışarak küçük öbekler halinde geçiyordu yanından. Evlerin ışıkları sönmüştü. Kapı önlerinde oturanlar da evlerine çekilmişti. Ay, bulutların

arasına girip çıkarak hızla kayıyordu. Saptığı sokaklardan tozlu kokular yükseliyordu. Gidebileceği bir başka yerin olup olmadığını düşündü. Yoktu. Bütün kenti tüketmişti. Kent dediği, onun için şimdi oturduğu yerden ibaretti. O da bitmişti işte. Derken sokağın ucunda bir karartı belirdi. Duvar dibinden hızlı hızlı yürüyordu. Karartı yaklaşınca ayın solgun ışığında tanıdı onu. Bir mahallelisiydi. Duraksamaya niyeti olmayan bir davranışla, geçerken: “Oo, mecnun” dedi. Bu bir selam mıydı, yoksa bir şeyleri mi kastetmek istedi, anlayamadı. Herhangi bir şey söylemesine fırsat bırakmadan uzaklaşmıştı bile. Zaten bu söze verebileceği bir karşılığın bulunmadığını da hemen sezinlemişti. Gecenin sessizliğinde, evlerinin dış kapısını halkasından tutup yekindiririrken hâlâ düşünüyordu: acaba bu sözü bilerek mi söyledi, yoksa bilmeden mi, laf olsun diye mi..

Nasılsa ötüveren o tek, kısacık serçeden sonra hemen yakınlarında görkemli bir horoz sesi, sabahın sessizliğini ani bir vuruşla parçaladı. Ardından horozun güçlü kanat çırpıntılarını da işitti. Kütüğün üstünde dirseklerini dizlerine dayamış, yüzünü avuçlarının içine almış oturuyordu.

“Hatun! İbriği getir.”

Babasıydı. Sesi, bahçedeki aptesaneden geliyordu. Fakat nasıl olmuştu da onu görmemişti, ayak sesini duymamıştı? Acaba babası onu görmüş müydü? Sabahın köründe bahçede ne halt karıştırdığını soracak olsa ne diyebilirdi? Bunu doğru dürüst kendisi biliyor muydu ki? Hay Allah’ın belası kör şeytan.

Bir an, kararsızca kaldı orada. Sonra kalktı, sessizce eve doğru yürümeye başladı. Evin içi karanlıktı daha. İnsan soluğuyla karışık bayat, ekşimsi bir koku genzini doldurdu. Kapıda anasıyla karşılaşınca, suç denebilecek herhangi bir davranışta bulunmamasına rağmen tuhaf bir suçluluk duygusuna kapıldı. Anası, elinde dolu ibrikle dışarı çıkıyordu.

Düzenli, tertipli bir kadındı anası. Yer yatağını çoktan kaldırmış, duvar dibine minderi sermiş, “efendi” için hazırlamıştı. Sabah vaktinin o durmuş oturmamış düzeni, acemi yerliyerindeliği göze çarpıyordu odada. Babasının pantolonu, mintanı duvardaki çiviye asılıydı. Birden, kapının önünde, eşikte duran babasının kunduralarını gördü. Babasının ev içinde, daha doğrusu avluda, bahçede giydiği eski kunduralarıydı bu. Arkasına basılmış, kurumuş, tozlanmışlardı. Çocukluğunda, köylere çerçiliğe giderdi. Haftada

hiç olmazsa birkaç günü ev dışında geçerdi. O sabah babasının gene köylere gideceğini biliyordu. Altı yaşında var mıydı, yoksa daha mı küçüktü.. gitmesin diye kunduranın tekini sandığa mı saklamıştı, bir yerlere mi atmıştı? O kundura yüzünden babası olmadık şeyler söylemişti anasına, belki dövmüştü de. “Hırsız gelse bu soykanın tekini almaz, ikisini birden alır “dediğini anımsıyordu. Sonunda nasılsa bulunmuştu kundura. Bu evde de kavgalar, küsmeler gırlaydı, ama dışardan bakıldığında dünyanın en sakin, en geçimli ailesi sanılırdı. Belki gene de öyleydi. Babasının parlamaları sözün bütün anlamıyla bir saman alevi gibi gelip geçerdi. Şimdiye değin anasının bir kez olsun babasına karşılık verdiğini görmemişti. Bu bağırıp çağırmaları erkeklere özgü bir üstünlük sayıyor olmalıydı. O anlarda anasının yapıp yapacağı tek şey, şimdiye değin bir köşede büzülüp tülbendinin ucuyla ağzını kapatıp oturmak olmuştu, bu durumdayken ağlayıp ağlamadığı da belli olmazdı. İçli, derin bir kadındı anası. Babası ona bağırıp çağırdıkça ya da kimi zaman dövdükçe, büyüyünce öcünü almak için kapının kenarlarına çentik atardı. Ama babası da eskisi kadar sert değildi artık.

Anası ibriği götürmüş, şimdi de “efendi”nin abdest ibriğini doldurmuş, toprak sofada bekliyordu. Eve su çekildikten sonra bile babası musluktan abdest almayı kabul etmemiş, eski alışkanlığını sürdürmüştü. Anası su döker, o da abdestini böyle alırdı. Bir gün, “maksat emeği geçsin” diye açıklamıştı bu inceliği.

Ne tuhaftı her şey, ne kadar uzaktaydı: yerdeki eskimiş kilim, üstünde oturduğu minder, yüklüğün çatlamış kapakları.. kırık dökük bir şeylerdi. Bu kadın anası mıydı onun, bu adam babası mıydı? Ne tuhaf sorulardı bunlar? Ne tuhaf biriydi kendisi. Bu, yaşlanmaya yüz tutmuş kadın, yaşlanmaya yüz tutmuş adamın eline saygıyla, görev duygusuyla su döküyordu, adamsa boğuk soluklarla kelime-i şahadetler getirerek abdest alıyordu.

Ayaklarını da yıkayıp bitirince doğruldu adam. Kadın, omzunda beklettiği havluyu açarak uzattı adama. Adam kurulandı. O, kollarını, yüzünü kurularken kadın da başka bir havluyla adamın ayaklarını kurulamaya çalışıyordu.

Sofrada tek söz etmediler. Uzun bir süre hiç konuşmadılar. Baba, oğul yere kurulu sofra tahtasının önünde otururlarken, ana sofraya ekmek, bardak, kaşık, şeker taşıyıp durdu. Boşalan bardakları mutfağa götürüp çay

doldurdu. Kocasına ve oğluna rendelenmiş peynir dürümleri yapıp sundu. İkisi de, kadının bir şeyler yiyip yemediğini adeta ayrımsamadılar bile. Babasının kolları hep çemrenmiş duruyordu, belki bilerek indirmemişti gömleğinin kollarını, belki öylece unutmuştu. Sonunda, “elhamdülillah” diyerek geriye çekildi adam. Kadın, yastığın altından adamın tütün tabakasını getirdi. Adam alışık, usta, kalın parmaklarıyla ağır ağır bir sigara sardı.

Acaba bir şey diyecek mi, bir şey soracak mı diye bekliyordu oğul. İşte o sırada, uzaktan boğuk bir öksürük sesi işitilmeye başladı. Baba, parmaklarının arasındaki sigarayı dudaklarına götürüp çakmağı ateşlemeden, bir an durdu, öksürük sesini dinledi ve gardiyan diye düşündükten sonra sigarasını yaktı.

Çizik çizik bir sabahtı, ne olduğunu anlayamıyordunuz, avludaki asma kütüğünden yapraklara doğru bir su yürüyordu, asma yaprakları yeşermiş, asmanın uç dallarındaki bıyıklar şimdiden kartlaşmıştı, yağmur usulca yağıp durmuştu, ama yağmurun dinmesinden sonra o kadar çok vakit geçmişti ki toprağın kokusu duyulmuyordu artık. Kelimesiz konuşmaya alışılmıştı bu evde. Gereksiz söz edilmezdi. Adamın ağzından, burnundan çıkan dumanlar odanın orta yerinde, odaya bir derinlik havası katarak incecik asılı kalmıştı, uzak dağların ardından gümüşsü bir güneş batar gibi oluyordu. Anasının, sessizce, kahvaltıdan artan ekmek parçalarını nemli torbaya doldurduğunu, kaşıkları bardakların içine koyup bir kenarda topladığı peynir çanağını bardakların yanına yerleştirişini, sonra bunları birer ikişer odadan dışarı taşımasını, sofra tahtasını sofra bezine silkeleyip bezi toparlayışını, bütün bunları acele etmeden, nerdeyse gözü kapalı hareketlerle yapıp bitirmesini seyrediyordu.

Ne zaman başlamışlardı? İşte korkunç bir cıvıltıyla ötüşüyordu serçeler. Yemişleri henüz taze tırtıllar halinde yemyeşil tüylü yaprakların arasında saklı duran dut ağacının dalları üstünde binlercesi tek ağızdan tuhaf bir koro tutturmuş gidiyorlardı. Başedilmez bir gürültü yaptıklarını ancak dikkat edince anladı.

Babası ayaktaydı şimdi. Aşık kemiklerine kadar uzanan amerikan bezinden uzun donu, yün fanilasıyla, azıcık kamburu çıkmış sırtıyla odanın ortasında durmuş kuşağını beline dolamaya uğraşıyordu. Anası, elinde boşaltılmış kültablasıyla odaya girince adamı o haliyle beceriksizce

uğraşırken gördü. Tablayı yere bıraktı. Kuşağın sarkan ucunu tuttu, kendine doğru çekerek gerginleştirdi, adam yarı döndü, kadın iki eliyle gerdiği kuşağın kırışmamasına dikkat ederek adamın çevresinde minik birkaç adım attı, adam, bir yarım daha döndü olduğu yerde.. böylece kendilerinden başka -belki kendilerinin bile- anlayamayacağı o kaçınılmaz oyunu başlatmış bulunuyorlardı, her günkü sabahlarının ayrılmaz bir parçasıydı bu. Yüzlerinden belirli hiçbir anlamın çıkartılmasına olanak yoktu o sırada. Ustaca sergilenen bu oyun bitince adam kuşağının üstünden karnını tıpışlayıp sıvazladı, karısına nerdeyse minnetten dolmuş bir bakışla baktı, ama teşekkür etmedi, “sağolasın” demedi, kadın da böyle bir şey beklemiyordu zaten.

Delikanlı usulca dışarı sıvıştı, avluyu geçip bahçeye girdi, sıranın yanına gittiyse de oturmadı orda, cebinden gizlice sigara paketini çıkardı, babasının oraya gelip gelmeyeceğinden emin olamadan sigarasını yaktı, kibritin sesi beklenmedik bir cızırtı çıkardı, mavi bir duman bulutu yukarlara doğru ağır ağır süzüldü. Ne düşüneceğini, neyi, kimi düşünmesi gerektiğini bilemiyordu. İçki içme alışkanlığı yoktu, ama içseydi bile ancak bu kadar sarhoş olabilirdi, haftalardan beri deli gibi dolaşıp duruyordu, kimi zaman mahvedici bir umutsuzluğa kapılıyor, kızı gözetlemek için taş evin oralara gidip geziniyordu, kimseyi görmek istemeden ve kimseye görünmek istemeden. Ufak ufak âşık, mecnun demeye başlamışlardı ona ama kendisi kendi durumuna bir ad koymaktan kaçınıyor, korkuyordu, içi onunla dopdoluyken başka kimi düşünebilirdi, ama işte onu aklından çıkartması için sayısız ayrıntılar vardı önünde: ah yarabbim, yarabbim, yarabbim, yarabbim, yarabbim.. kimseler anlamayacaktı onu.

Çoktandır birinin kendisini gözetlemekte olduğunu sezinliyordu. Komşu evlerin radyolarından sabah türküleri çevreye dağılmaya başlamıştı. İçi burkuluyor, dünyaya sığmaz oluyordu. Kimseye iletebileceği bir mazereti yoktu. Serçeler her yanını sarmış gibiydi, damın saçaklarında, zerdali dallarında, dutların üstünde çılgınca ötüşüp duruyorlardı. Pabuçları ıslanmıştı. Cıvıltıların arasından babasının öksürdüğünü işitti. Sahici bir öksürük değildi bu: daha çok, var olduğunu, orada bulunduğunu bildirmek için boğazını temizler gibi bir şeydi. Birden sigarasını avucunun içinde sakladı, babasına döndü. Babası, onun sigara içtiğini görmezlikten gelirmişçesine, ona bakmadan, onunla göz göze gelmek istemeden yüzü çit çalılarına dönmüş olarak:

“Artık kar düşmez, diyordu, şu çitlerin bir çaresine bakmalı.”

O, elinden bıraktığı sigarasını ayağının altında ezerken:

“Diyorum ki, acaba…” diye sürdürüyordu konuşmasını babası. Ama çit, ev, babası, kendisi, hiç kimse, hiçbir şey umurunda değildi o anda. Kızın adını bağırmak istedi, ama daha adını bile bilmiyordu onun, dehşetle düşündü bunu, içi acıdı. Ne oluyordu, kırılıp dökülen neydi, bir türlü anlayamıyordu.

“Bu yıl da, diyordu babası, böyle idare edersek, gelecek yıla belki dikenli telle…”

Oralarda değildi sanki: akıp duruyordu, bir akıntıların içinde, o kız önde, o da arkasında ne konuşacağını bilmeden, nereye yürüdüğünü bilmeden, sürekli bir taş evin önlerinden geçerek..

Kendini birden çekip toparladı mı ne? Başı yere eğik dururken, gözlerinin altından baktı babasına:

“Olur, baba.” diye mırıldandı.

Bu sözler ağzından öylesine doğal, öylesine saygılı çıkıvermişti ki, babasının, gece gündüz aklının bahçe çitlerinin üstünde olduğunu sanabileceğini düşündü. Örselenmiş bir sevinçle elini çalılara doğru uzattı.

Bir Adam

Kavak hışırtıları alttan akan pis kokulu derenin şırıltısıyla karışınca rutubetli bir serinliğin havaya yayıldığını, derinizin üzerinde gezindiğini duyumsar gibi oluyordunuz. Daha fecri kâziptir. O serinliği derinizin, göz çukurlarınızın, ayak parmaklarınızın ucunda kıpır kıpır oynaştığını duyumsarken, kavakların, kararmış söğüt ağaçlarının yukarlarda göğün alacasına doğru ağdığını görürsünüz. Kentin birkaç tepesinden birinin eteğindedir bu dere. İki yanında incecik iki keçi yolu. Tepenin hemen ardında kentin kalesi. Ama buradan göremiyorsunuz. Biraz yürürseniz, derenin üstüne gelişigüzel atılmış taş, beton karışımı, demirleri sökülmüş ve hurda niyetine satılmış korkuluksuz köprüyü geçip başınızı sola, yukarıya çevirirseniz bu burçları onarılmış kaleyi orada, binlerce yıllık yerinde, bağrını poyraza dayamış olarak görürsünüz. Bu, hayır, ortaçağdan kalma değildir, çok daha eskilere gidiniz. Kapısında iki kurt köpeği yerine ehlileştirilmiş iki aslanın bekçilik ettiği zamanlardan kalma.. insan başları bugün bizim bildiğimiz başlar gibi değil: boyunsuz olarak ta göbeğe kadar küt biçimde iniyor, bu başlar yekpare tolgalarla değil saç örgüsüne benzeyen demirden zincirlerle zırhlanmış ve başın bittiği yerde hemen iki kalın hezen halinde iki bacak başlıyor: Hitit insanları yani. Ellerinde yontulmuş ağaçlardan mızraklar taşıyarak buralarda nöbet tutuyorlar. Burçların dibinde koca koca kazanların altında ateşler yanıyor. Hitit hükümdarının sabah kahvaltısı.

Daha köprüye ulaşmadan bu keçi yolunun başına yerleştirilmiş sokak levhası sizi Hititler'in hayalinden ayırır: Paris Caddesi. Altından lağım sularının aktığı, kenarlarında vahşi otların bittiği, kavak, söğüt, dut ağaçlarının yetiştiği, mahalle çocuklarının kollarının yenlerine sümüklerini silerek deveme, çelik çomak oynadıkları bu yola belediyemiz Paris Caddesi demeyi layık bulmuştur!

Sabahın köründe Paris Caddesinde rastladım ona. Nereye gidiyordu? Bu saatte buralarda işi neydi? İhtiyar adam, incecik entarisinin altında, incecik, nazik derisi titremeden, elinde asası, sakalı, bembeyaz sakalı göbeğine kadar uzamış, entarisinin üstünde uçuşarak, heybetli adımlarla geçti yanımdan.

“Selamünaleyküm.”

Evden atılmışa, kovulmuşa benzemiyordu. Mütehakkimdi. Evden kovulmuş bir adamdan çok, evine, evdekilere, torunlarının veya oğlunun, gelinin şamatasına öfkelenmiş de evi terk etmiş birine benziyordu. Entarisinin etekleri pantolonumu süpürüp geçti. Az ilerde mahallenin mescidi vardı. Arasıra uğradığım olurdu oraya. Çocukken babam bayram namazlarına ulu camiye götürürdü beni. Adam belki de bu mescide gidiyordu. Ama daha erken değil miydi?

“Aleykümselam”

Demeye fırsat bulamadan o geçip gitmişti bile. Cevabımı işitti mi, işitmedi mi bilemedim. Köprüyü geçer geçmez kayboldu.

Ara sokakları geçip şehrin ortasındaki alana geldim. Burda, eski bir taş yapı vardı. Ulu cami de bu yapının civarındaydı. Kale buradan bütün heyetiyle görünüyordu. Ama buraya gelince, beton binalardan, heybetli karkasların arasından artık Hitit hükümdarını ve onun acayip zırhlara bürünmüş nöbetçilerini, kapıda bekleyen aslanlarını, hep uyukluyor da olsalar soluklarının yaydığı kükremeleriyle dehşet salan aslanlarını artık hayal edemiyordunuz. Ortalık ağarmaya başlayınca kale de zaten turistik bir gezi yerine dönüşüveriyordu.

Hüseyn’in dükkanına geldiğimde camın arkasında onun henüz uyanmamış olduğunu gördüm. Camı tıklattım. Beni bekletmeden uyandı. Beraber arasaya gidecektik. Eve zahirelik buğday, döğme alacaktım. Arasada Hüseynin tanıdıkları vardı. Tahta bir kerevette yatıyordu. Kerevetin üstüne bir kilim serilmişti. Üstüne de savan örtmüştü. Beni görür görmez hemen kalktı, kapıyı açtı.

“Geldin mi?” diye sordu, sonra “İyi, erken gelmişsin” dedi.

Hüseyn zaten şalvarıyla yattığından ayrıca giyinmesini beklemek zorunda kalmadan hemen arasanın yoluna koyulduk. Birkaç satıcı gelmişti. Onların malına baktık. “Bekleyelim şimdi gelirler” dedi. Arasa, eski bir hanın geniş avlusuydu. Avlunun çevresinde önü açık bölmeler vardı. Herkesin buğdayı o bölmelerde açıkta duruyordu. Bir bekçi hepsini birden bekliyordu. Bazılarının sahipleri mallarının yanında uyuyordu. Bir iki cins buğdaya mim koyarak bütün bölmeleri dolaştık. Sonra bir eşekçiyle pazarlık yaptık.

Sonunda Hüseyn adamlardan birini uyandırdı. Düğüş çekiş alacağımızı aldık, eşeğe yükledik. Hüseyn dükkanına gitmek üzere benden ayrıldı, ben eşekçiyle birlikte evin yolunu tuttum.

Köprüye gelince birden deminki adamı hatırladım. Acaba mescide mi gitmişti? Ona daha önce mahallemizde rastlamamıştım. Bizim mahalleden değildi. Kimdi peki?

Eşekçiye evin yerini tarif ettim.

“Sen git, ben şimdi geliyorum” dedim.

Sabah vakti geçmiş miydi, bilmiyordum. Öyle bir adamdı işte, akşam üzerleri sokağımızdan geçerken korkuyla kaçışırdık -buna tam da korku denebilir mi, kestirilemez, o geçerken sokağımızda çocuk gürültüsü, onu tedirgin edebilecek, kendi içine katlanmışlığından sıyıracak, bakışlarını bizlere yöneltmesine yol açabilecek bir devinimin bulunmamasını sağlamak gibi çocuk ruhlarımızda büyümüş de küçülmüş bir olgunluk duygusu gibi bir şey, buna benzer bir şeyler- haşyet veren, saygı uyandıran bir hali vardı: sağa sola bakmadan dümdüz yürüyüp geçerdi -bizim o çocukça önlemlerimizi belki de ayrımsamazdı bile, bu durumda onun önünden kaçışarak ona yol açmaya, daha doğrusu yolu ona bırakmaya çabalayışımız gülünç bir işgüzarlık haline geliyordu-, omzuna kadar yükselen asasını sağ elinin parmaklarıyla göğsünün hizasında kavrardı, üzerinde kasarlanmış amerikan bezinden bir entari.. beyaz ve uzunca, pek de düzgün kesilmemiş sakalı amerikan bezinin rengine benzerdi. Bir gün olsun kimseye bir tek söz ettiğini, herhangi biriyle ayaküstü bir çift laf konuştuğunu görmemiştik de, duymamıştık da: böyleyken bu adamdan niçin korkardık, niçin çekinirdik? Derviş derlerdi ona. Adı mı Derviş’ti, kendisi mi, bilmiyorduk. Derviş neydi? Gizli kalmış, belki gizemsel, açıklanamaz, çözülemez sorular.. unutulmuş değil, hayır, uyutulmuş, kimseye sorulmamış, sormaktan kaçınılmış. Annemin lohusalığında, savaşın o açlık ve kıtlık yıllarında, bir gece ayakyoluna çıkmak üzere aşağı indiğinde mutfağın ışığını yanıyor buluşu, ışığı söndürüp merdivenlerden yukarıya çıkarken ışığın yeniden yanmış olduğunu görüşü.. ikirciklenir ve gidip yeniden söndürür ışığı. Yukarıya çıkarken bu kez söndürdüğünü kesinlikle bildiği ışığın gene yanmakta olduğunu görünce dehşete düşerek odasına koşar. Kimseye söz etmez bu olaydan. Sabahleyin mutfağa indiğinde yerlere pirinç saçılmış olduğunu görür, orada duran çuvallar tepeleme pirinçle doludur, oysa bir

gün önce hepsi boşmuş. Bütün o yıllar boyunca eşe dosta da dağıtarak yemişler bunları. Yıllar sonra annem bu olayı anlatırken -hâlâ çocuktum o zaman- Derviş diye çağrılan o adam sokaktan geçiyordu. Kim bilir nasıl bir bağlantıyla bu işi dervişin (d’yi büyük harfle mi yazmalıyım?) yapabileceği duygusuna kapıldım, ama kimseye söylemedim. O muydu?

Şimdi bu adam o muydu?

Birden irkildim.

Sanki, içimde düğüm olmuş bir soru açığa çıkacaktı. Bu sorunun açığa çıkacağı duygusu beni rahatlatmıyor, tersine ürpertiyordu. Acaba o derviş bu muydu? Çünkü yıllardır görmemiştim onu, üstelik onu tanıyacak kadar yüzüne bakmadığımızı da şimdi biraz hayıfla, biraz hayretle hatırlıyorum; aklımda bir o uzun asa ve beyaz giysi kalmış, bir de böyle bir kıyafete kendiliğinden yakıştırdığım sandaletler.

Mescidin kapısını usulca ittim. Bomboştu. Bir duvardaki apliğin kör ışığı aydınlatıyordu ortalığı. İkinci bir adam yoktu. Bir o. Bir başına, sağ yandaki direklerden birinin dibinde, yüzü kıbleye dönük oturuyordu. Çekingen adımlarla yürüyüp hemen onun arkasında diz çöktüm. Geldiğimi, yanına birinin gelmiş olduğunu ayrımsamadı, çünkü, hiç kıpırdamadı yerinden. Ayrımsasa bile aldırır mıydı?

Uykuyla uyanıklık arasında bir duruma girdim. Bu adamın arkasından niye geldim? Ne ki, bir soru bile değildi bu. Bu adamın o olup olmadığını merak ettiğimden değildi buraya gelişim, bir “şey” çekmişti beni buraya, ama ne? Erkenden eve dönmem gerekiyordu. Bulgur kaynatılacaktı. Kesinlikle evde bulunmam gerekiyordu, ama bunlar artık sorun olmaktan çıkmıştı. Durumumu kimseye anlatamayacağımı, anlamayacaklarını biliyordum. Anlatsam, oynattın mı ne derlerdi. Ama bunlar değildi şimdi önemli olan. Önemli oldukları için aklıma geliyor değillerdi. İçinde bulunduğum tuhaflığın mahiyetini kendim de kestiremediğim için olsa gerekti. Kesinlikle bulunmam gereken yerde, evde değil de, burada, mescitte bulunuşumun tuhaflığı kendime dışardan, kendi dışımdan baktığımda ortaya çıkıyordu. Sofu biri değildim çünkü, bugüne değin kimse beni işini gücünü bırakacak denli tapınmaya verdiğimi görmemişti, üstelik şimdi burada tapınmak için de bulunmuyordum. Peki ne içindi? Bütün bunlar bir an kadar bile bir yer tutmadı düşüncelerimin arasında. Bugüne, şu

ana değin, başkalarının hakkımdaki tasarılarına, düşüncelerine ne kadar önem vermiş olduğumu şaşkınlıkla ayrımsıyordum. Kendi isteklerime, dileklerime göre değil de, başkalarının benim hakkımda düşündüklerini tahmin ettiğim şeylere göre yaşantıma bir düzen vermiş olduğumun bilincine de şimdi varıyordum. Ama şimdi önemli olan bunlar değildi: bu adama ne diyecektim? Onunla konuşacak mıydım? Ne konuşacaktım? Kim olduğunu mu soracaktım? Sen o adam mısın mı diyecektim? O adam kimdi? Sormak istediğim adamın kim olduğunu ben doğru dürüst biliyor muydum? Bilmediğim birini gene bilmediğim bir başkasına nasıl tanımlayacaktım? Ben kaçık mıydım? Neydim? Sonra bu adam o olsaydı bile ne olacaktı? Evet ben oyum, ne istiyorsun dese, ne diyecektim? Ne diyebilirdim? Bu sorularla içinde bulunduğum konumun saçmalaşması gerekiyordu ama nasılsa bütün bu sorulara karşın böyle bir saçmalığı duyumsayamıyordum. Bu da bir başka tuhaflıktı; birileri bana sanki bu soruları önemsemememem gerektiğini telkin ediyordu. Önemli olan sorun başka bir şeydi: bu adamın karşısına hangi yüzle çıkacaktım? Kim olursa olsun, şu kara yüzümü ona nasıl gösterecektim? İşlediğim günahlar sayıp dökmekle bitecek gibi değildi, hepsini de bilerek isteyerek işlemiştim, bir gün bunlardan utanabileceğimi aklıma bile getirmeden.. ama işte aklıma getiriyorlardı: bunlardan birini bile düşünmektense yerin dibine geçmeyi yeğleyen bir hal gelmişti üstüme, oysa şu ana değin onlara geçip gitmiş eğlenceli anılar olarak, hatta kimi zaman özlemle, bir daha geçiremeyeceğim güzel deneyler diye bakmıştım. Şimdiyse hiçbir güzellikleri kalmamıştı, tersine beni kendimden utandıracak denli çirkinleşmişlerdi. Hiçbirini aklıma bile getirmek istemiyordum ama mümkün mü? Kafam, onların acımasız, zalim baskınına uğramış gibiydi.

İşte o zaman buradan hemen sıvışıp kaçmayı düşündüm. Burada ne kadar zaman kalmıştım, bilmiyordum, aslında buraya gelmekle de saçmalamıştım, evde işim vardı, bulgur kaynatılacaktı, şimdi belki ateşi yakmışlardır, belki su kaynamaya bile başlamıştır, ben olmasam kadınlar bu işin üstesinden gelemezler, o koca kazan dolusu bulguru kim karıştıracak, kim dama çekecek, tuhaf bir çocukluk yapmıştım işte.. ama artık daha fazla gecikmemeliyim, kendimi kimseye güldürmemeliyim.

Ne tuhaf, içimde kalkacak, kalkmaya çabalayacak bir güç kalmamıştı. Ne ki, son bir güç kırıntısıyla yerimden oynayabildim. Hemen sıvışmalıydım buradan, kalkacak gibi oldum. Adam nasıl olsa beni görmemişti. Farkıma

bile varmamıştı. Varsaydı bile ne çıkar? Gözümü açtım, şaşılası bir şey, demek o ana değin gözlerim yumulu kalmışım. Usulca, kendimi dizlerimin üzerinde biraz geriye doğru çektim. İşte tam o sırada, adam, hiç beklenmedik biçimde bileğimden kuvvetle yakaladı. Olduğum yerde adeta çakılıp kaldım. Kıpırdamadan kaldım, istesem de kıpırdayamayacağımı duyumsuyordum. Gözlerim yeniden kendiliklerinden yumuldu, bu kez sıkıca yumuldular. Alnımdan, sırtımın oyuğundan sıcak bir terin boşandığını anlıyordum. Başımı kaldırıp da yüzüne bakamadım bile. Adam:

“Dur” diye seslendi dünyanın en yumuşak, en kadife sesiyle.

Durmuştum, bekliyordum. Ama beklediğim neydi? Nasıl bilebilirdim? Başımın üzerinde ışıktan bir bulutun heybetle çöreklendiğini çok nesnel bir biçimde “hissettim”, ağırlıksız varlığı her yanımı sarmış gibiydi. Kuvvetli parmakları hâlâ bileğimi bırakmamıştı. İşte konuşmasını sürdürüyordu; hem söyledikleriyle, hem söylemedikleriyle:

“O adam ben değilim” dedi. “Görmeyi umarak arkamdan geldiğin adam ben değilim. Göçmüş olmasaydı seni ona gönderirdim. Ama akşama bize gel. Belki ona benzeyen bir başkasıyla karşılaşırsın.”

Ayağa kalktı. Ben de onunla birlikte kalktım. Yüzüne bakamıyordum. Elini tutup öpmek istedimse de izin vermedi, omzumdan tuttu.

“Haydi şimdi git” dedi. “Evde seni beklemeye başlayacaklar.”

Bir buyruktu bu, gitmeye hazırlandım, ama akşama onun evini nasıl bulacaktım, adres vermemişti. Gülümseyen bir sesle:

“Onu merak etme” dedi sadece. “Bulursun.”

Öyle diyorsa, kesinlikle öyledir diye düşündüm. Önünden, yüzüne hâlâ bakamamış olarak saygıyla çekilip çıktım.

Şimdi mescidin dışındaydım. Şaşkınlıklar içindeydim. Ama hiçbir şeyi düşünmeye, değerlendirmeye vaktim yoktu. Düşünecek ve değerlendirilecek bir şey de yoktu. Ev, buradan zaten ancak iki ya da üç dakika çekerdi.

Eve geldiğimde, ocağın odunlarını daha yenice yerleştiriyorlardı. Nerde kaldığımı sormadılar bile; geç kalmamışım, bir yerlerde oyalanmamışımca.

Hemen kollarımı çemreyerek ve akşamı düşünerek beklemediğim bir şevkle işe koyuldum, dalıp gittim.

Karşılaşma

Bulmayı hiç düşünmeden ve bulacağını ummadan aradı, belki aramakta olduğunun bilincine bile varmadan: gizli bir gece geçirmişti, karanlık, gizli, ürperti verici –demek istiyordu ki, bütün ömrü bir tek karanlık bir gecede geçmişti, öyle sayıyordu: geçirdiği bunca günler, bunca geceler, bunca haftalar ve aylar ve yıllar şimdi gerilerde kalmış bir tek gece gibiydi ve aramakta olduğunu bilmiyordu. Kimi zaman dört duvar arasına sıkışıp kalırdı: renksiz boyalı, kişiliksiz, dağınık, can sıkıcı duvarlar ve adi tahtalardan meydana getirilmiş raflardaki kapsız, eskipüskü kitaplar.. canı çekmeden alıp bakardı. Kimi zaman güneş ışığına boğulmuş tozlu sokaklarda bir başına yalnızlık duyguları boğazına düğümlenmiş olarak ve nereye gideceğini bilmeden dolaşırdı. Duru, boş sokaklar hiçbir şey söylemezdi ona. Ya da söylerse eğer, söyledikleri onu kahretmekten başka işe yaramazdı. İçine doğru büzülür, yalnızlığının derinliklerine doğru fırlatılmış olarak yağmurdan kaçışan insanların telaşıyla kalabalıkların anaforunda dönenip dururdu. Aç gözlülükle, müthiş bir oburlukla vitrinlere saldıran insanlar, hırslı atılışlarla trenleri, koca koca otobüsleri dolduranlar, bu itişip kakışan kalabalık, bu kargaşa onun dışındaydı: ne ki, o da kuyruklara girer, o da itişip kakışarak bir otobüste yer bulabilmek için çırpınır, bir yerlere yetişebilmek, geç kalmamak için canını dişine takardı. Bir lokma ekmek için saatlerce fırınların önünde bekler, lokantalarda o da bir sandalye kapabilmek için gözünü dört açar, titizlikle seçtiği yemeğin getirilmesini sabırla beklerdi, bütün bunların göze alınması gerektiğini bilirdi, göze alırdı. Ama göze aldığı hayatın kaçınılmaz gerekleri diye saydığı, daha doğrusu kendine öyle belletilmiş olan bütün bunlar, basit bir kapı gıcırtısından daha mı önemli şeylerdi? Okuduğu bunca kitaplar ona cılız, işe yaramaz, dahası aşağılık ve iğrenç bir yaratık olduğunu aşılamaktan başka ne anlatmıştı? Bütün ömrünü değersiz şeylere boyun eğmeyi öğrenmek için harcamış gibi duyumsuyordu kendini. Tükenmekte olan yaz ayları sonunda ağustosböceklerinin boşalmış kabuklarından yükselen o son çığlıkların insan üzerinde bıraktığı tuhaf kof etkilere benzeyen bir şeydi yaşadığı. Gidiliyordu, sonra geri dönülüyordu, yeniden yürünüyordu, durup bakınılıyordu, yemek yeniyordu, sonra gene acıkılıyordu, uyanılıyor ve uyunuyordu. Bu muydu? Bunlar için mi soluk tüketiyordu? Hırpalanıyor ve yaşıyordu? Hayır, aradığını söyleyemezdi,

hiçbir şey aramamıştı, aç bir köpek gibiydi: yerleri koklaya koklaya dolanıp duruyordu ortalıkta, o kadar.

Bütün bu yapma görüntülerin altında gizliden gizliye işleyen, çalışan bir şey vardı ama: loş kokulu, kirli, yer yer çirkef birikintileriyle ıslanmış, kurumuş sarhoş kusmuklarıyla sıvanmış sokaklarda dolaşırken de duyumsardı bu alttan alta gelişen ve günün birinde kendini apansız yakalayacak olan “şeyi”: günün birinde pişmanlık duyması ve tövbe edebilmesi için şimdi kullanması gereken fırsatlardı bunlar, ama böyle olduğunu daha sonra düşünecekti. Şimdi o sokaklarda dolaşırken, alev dolu coşkunluklarını yatıştırabilmek için kapıdan kapıya gidip gelene, ya da kapı önlerinde kendini bekleyen yarı çıplak kadınlara hırsla bakıyor, onların laf atmalarına kulak kabartıyor, çağırmalarını bekliyor, bakışlarıyla aralarında sessiz bir iletişim kurmak istiyor, sonra karartılmış odalarda, kim bilir daha önce kaç salyalı adamın yatıp kalktığı bayat kokulu yataklara girip çıkıyordu: bir labirentte yürüyordu, evet.. hayvanca sözler işitiliyordu, zevksiz cümbüş sesleri yükseliyordu kapıların gözetleme deliklerinden. O ise çirkeflere atıyordu kendini, mezbeleliklerde yuvarlanıyordu sarhoş olduğunu bilerek, köprü korkuluklarında yürümek gibi tehlikeli gösterilere girişiyordu: başdönmesinin korkunç ağrısından çıkartılabilecek bir tat var mıdır, denemek için. Kimi zaman bu sel sularının yatağına çekildiği anlar gelirdi, ne zaman, diye düşünürdü: ne zaman? Sızıp kalmıştır adeta, çocukluğunun saf bahçelerini özlemeye başlamıştır. Bu baygınlık anlarında kendini büsbütün lağım sularına kapılmış, çevresinde cızırtılı sesler çıkartarak üstüne başına atlayan kocaman farelerle iğrenç bir boğuşmaya girişmiş gibi duyumsardı: günlük albasanlarıydı bunlar ve “ne zaman” diye sorardı o zaman, havanın durgun sessizliğine boşaltılmış bir soluk gibi, ölümcül günahları hava kabarcıklarına benzeyerek ses verirdi sanki. Alttan alta gelişen, bilincine varamadığı olgu buydu: gizemli bekleyiş. Bir gün kendinin de çağırılacağını, kabul göreceğini umardı. İnanamayarak da olsa. Baygın akıntılarının içinde yüzüp dururken sessiz ulumalar, o sızıntılar gevşemiş teninden süzülüp geçerken, telefonun zili dalgın karanlığından ayırdı onu. Ahize elindeydi. Vericiye doğru uzanmış ağzı: “Alo, diye seslendi, bu akşam mı? elbet.. elbet gelirim. Gecikmem, olur.”

Gece bitiyor muydu? Hiçbir şey bilmiyordu henüz. Sormuyordu da. Giderken de sormamıştı. Nereye gittiğini ya da götürüldüğünü de bilmiyordu. Duyulur duyulmaz bir sevinç.. sevinç gibi bir şey, belki hafifçe

bir merak pırpırlanıyordu yüreğinde, hepsi bu kadarcıktı. Daha çok, az önce yağan yağmurun ıslattığı yollara dikkat ediyordu, arabanın tekerleklerinin ıslak yolda dönerken çıkardığı kaygan sese. Taksi, sokak arasında bir kapı önünde durmuştu. Kapıdan içeriye girdiler, birbirlerine yol vererek.

Hızla göz attı salona. Belki kırk, belki elli kişi vardı içerde. Sofradan yeni kalkmışlardı. Bir kısmı hâlâ sofrada, yemeğine devam ediyordu. Kalkmış olanlar yıkanmış ağızlarını, ellerini kuruluyorlardı. Sessiz bir kıpırdanış, saygılı, nazik tavırlar, fısıltılar, başlarının üstüne konmuş olan kuşu ürkütmekten çekinircesine peri ayaklarıyla yürümeler.. ne ki herhangi bir ürküntü okunmuyordu yüzlerde, tersine alabildiğine derin bir dinginlik bu yüzlerin, davranışların özünde mevcuttu, doğal bir alışkanlık halinde beliriyordu. Çoğu sakallıydı ve ilk bakışta birbirlerine benziyorlardı. Ama bir bakışta tanıdı onu: onun için buraya getirilmiş olduğunu bilmeden, gizli gizli hep onu aramakta olduğunun bilincine varmadan onu ararken. Sessiz kıpırtıların arasında, hemen aynı anda, görür görmez bildi onu. Eşikte, çok kısa bir süre, belki ancak bir kaç saniye beklediler. Birden, bütün bir geçmişi yok olmuştu sanki. Bütün ömrü önemsiz ayrıntılardan ibaret bir halde silinip gitti, buraya kendini getiren arkadaşlarını, niçin buraya geldiğini, nasıl geldiğini unuttu, ancak bir bakışta tanıdığı o insana yakın olabilmek için içinde tanımsız bir istekle ona doğru sürüklendiğini duyumsadı, bilinçle verilmiş bir kararla olup bitmediğinin farkındaydı: ellerine sarılmıştı, besbelli öpmek istiyordu. Ama bu isteğine engel olundu, sarıldığı eller ustaca geriye çekildiler, omuzlarından sırtına doğru kaydılar ve sırtını sıvazladılar. Gösterilen yerlere oturdukları zaman, sofranın kaldırılmış bulunduğunu, herkesin sessiz, dingin, beklemesiz bir durumda oturmuş olduğunu şaşkınlıkla gördü. Bu kadar çabuklukla nasıl olup bitmişti bütün bunlar? Ne kadar çabuk hazırlanılmıştı? Saat kaçtı?

Susuluyordu. Hemen herkes başını önüne eğmişti, derin düşüncelere dalıp gitmişlerdi, öyle görünüyorlardı. Uyku değildi, ama uykudan başka bir şey de değildi: titreyen göz kapaklarının önünde garip bir gülün ışığı derin, bulutsu aydınlıklara doğru kayıyor, çiçeklerin taç yapraklarını çatlatırkenki sesleri duyulabilseydi ancak böyle olabilecek bir takım içgeçirmeler duyuluyor, toprağın altından insan iniltileri –acı çeken iniltiler değil fakat hayretten doğan iniltiler– yükseliyor, şimdiye dek tatmadığı bir sevincin, dinginliğin bu odadaki eşyaya, herkese ve kendi dokularına sindiğini algılıyordu. Birdenbire derinleşmişti sanki, yetkinleşmişti, aklına takılı

binlerce soru daha sorulmadan cevabı alınmış bir hale gelmişti: çağırılmıştı ve şimdi burada, huzurdaydı. Yaşamak ve ölmek, düşmek, kalkmak, sevinç ve hüzün, hız ve durgunluk! Bilinmez bir dengede eşitlenmişlerdi. Gözleriyle görüyordu.

O sessizlik anında çaylar dağıtılmıştı. (Ne ki çayın dağıtıldığını da ayrımsamamış olduğunu şaşkınlıkla düşündü.) Kimse, önüne konulan çaya elini sürmedi. Beklediler. Bekliyorlardı. Çay tabaklarına birer topak şeker bırakılmıştı, ama kimse şekere dokunmadı. Hep beklediler. Ondan yana bakmıyorlardı ama ortaklaşa bir anlaşmayla onun işaretini bekliyorlar gibiydi. O ise uzaklarda, bir başına, halvetteydi. Sonunda, nasılsa çay bardağını kavradı, çevresine bakmıyormuş duygusunu veren bir tavırla: “Çaylarınızı soğutmayın efendim, kurbanınız olayım, dedi, ben biraz soğumuş içerim.” Şekeri bardağa bıraktı ve karıştırmaya başladı. O anda topluluk nerdeyse mekanik denecek bir devinimle hep birden çaylarını karıştırmaya başladılar. Karıştırdılar ve çay kaşıklarını nerdeyse aynı anda tabaklarının kenarına bıraktılar. Gözler gene yerdeydi. Yeni bir işaret bekliyorlardı. O, bardağından ilk yudumunu alınca sanki bu işaret verilmiş oldu ve gene nerdeyse hepsi aynı anda bardaklarından birer yudum içtiler. Sonra da içmeye devam ettiler, dudaklarından yakışıksız bir höpürtü çıkmamasına dikkat ederek ve ondan önce çaylarını bitirmemeye çalışarak.

Yatsı namazından sonra ortadan kaybolmuştu. Nereye gitmişti? Kimseye soramadı. Gözleriyle arandı ama o ortalarda yoktu. Misafirler üçer beşer kişilik kümeler halinde bir araya gelmişler, kendi aralarında konuşuyorlardı. Kendiyse, az önce onun yaptığı sohbeti hatırlamaya çalışıyor, belleğini alabildiğine zorlamasına rağmen aklına bir tek kelime bile gelmiyordu. Ne söylemişti? Ne konuşmuştu? Çıkartamıyordu. Yalnızca dimağında deniz dibi ışıklarına benzeyen, biçimlenmemiş bir lezzet kalmıştı, öyle sanmak istiyordu. Yoksa gitmiş miydi? Ama nasıl olur? Kimseye bir şey söylemeden, vedalaşmadan yapar mıydı bunu? Daha önceleri uzaktan göz aşinalığı olduğu birinin yanında oturuyordu. Adı Bayram mıydı, Hacı mıydı, şimdi onu da çıkartamıyordu. Sözünü bitirmesini bekliyordu onun, aslında dinlediği de yoktu onu. Tuhaf bir saplantı halinde, asıl, bulup da şimdi birdenbire kaybettiği kimseyi merak ediyordu, tuhaf bir saplantı halinde gözleriyle hep onu araştırıp duruyordu. Sonunda ayağa kalktı. Kendini buraya getiren arkadaşı salonun kapısında duruyordu. Yaklaştı ve: “Nerede?” diye adeta fısıldadı. Arkadaşı gülümseyerek bakıyordu ona.

“Ders veriyor” dedi kısaca. Ders mi? Ne dersi? Niçin burada, herkesin önünde vermiyordu dersi? Niçin herkes yararlanmasın? Sormak istiyordu, bir sürü şey vardı öğrenmesi gereken. Ama hiçbirini yapmadı. “Ben de alabilir miyim?” diye sordu sadece. Arkadaşı, güleç yüzüyle bileğini sıkıca kavramıştı bile, kısa bir koridor geçtiler, bir kapıyı yavaşça itip açtı: ordaydı! Beklediği, düşündüğü gibi ders vermiyor, bir şey anlatmıyordu. Dizlerinin üstünde oturuyordu. Kendisinin kapıda durduğunun nerdeyse farkına bile varmamıştı denebilir. Hayretle, şaşkınlıkla bakakaldı. Ama aynı anda onun önüne gidip dizlerinin dibinde diz çökmek için içinde amansız, karşı konulmaz bir istek yanıp tutuştu. Gerisini düşünmedi. Şimdi, dizleri onun dizlerine değecek biçimde daha önce hiç tatmadığı bir mahviyet duygusuyla kendini onun önünde diz çökmüş otururken görüyordu. İyi mi etmişti? Düşünerek mi yapmıştı? Böyle bir şey yapmak istemiş miydi? Hiçbir şey bilmiyordu. Sadece onun sözlerine boyun eğdiğini algılıyordu: o söylüyor, kendisi de onun söylediklerini tekrarlıyordu. Ama neydi bu sözler? Bilmiyor ve hatırlamıyordu. Sadece içten gelen bir teslimiyetle boyun eğiyordu. İçi sıcaktı. Belki terlemişti ve titriyordu. “Kabul ediyorum” dediğini hatırlıyordu bir. Bunu der demez, bu kez onun sesini işitmeye başladı, söylenenler artık algılarının sınırları içindeydi: “Allah da seni kabul etsin, diyordu, piri piran da seni kabul etsin!” Güven ve dinginlik verici, mırıltı gibi ama yüksek tonda kelimelerdi bunlar, açık ve anlaşılabilir. Dizler üzerinde zarif aralıklarla sıralanmış parmaklara bakıyordu. Sıkıca sarıldı bu ellere, doyumsuz bir istekle öpmek ve ağlamak istedi ve bu kez bu isteğine müsaade olundu. Şimdi, birlikte geldiği arkadaşlarından biri daha orada diz çökmüş, oturuyordu. Fakat galiba kendinin işi bitmişti, eve dönmek, yıkanmak, düş görmek için sabırsızlanıyordu. Bir yandan da ben neler yaptım, ne yapıyorum diye düşünmekten kendini alamıyordu. Ne yapmıştı?

Kendini küçücük odanın kapısının önünde buldu. Demin salonda oturanların bir bölümü şimdi kapının yanındaydılar. Eşikten adımını atar atmaz, “hayırlı olsun, mübarek olsun” diye kutlama sesleri işitti. Tuhaf tuhaf gülümsüyordu. Ne yapmıştı, bilemiyordu. Kutlanmaya değer ne yapmıştı? Ama kutluyorlardı işte. Bir an süren şaşkınca bir durgunluktan sonra, aralarından bir kaçı hamle yaparak bu kez kendinin ellerini öpmeye yeltendiler. Ellerini ustaca çekebilmeyi, korunmayı öğrenememişti daha, öpülmelerine engel olamıyordu, istemediği halde bir türlü engel

olamıyordu. Ötekilerse: “En yenimiz bizim en büyüğümüzdür” diyorlar, bu sözlere verilebilecek karşılıkları bulamıyor, şaşkın şaşkın “estağfurullah” demeye çalışıyor, acayip bir sele, bir anafora kapılmış gibi orada dönenip duruyordu.

O Zaman

Kar yağmıştı. Şimdiki gibi. Ortalık kapkara bir beyazlığa kesmişti. Çıt yoktu. Saçaklardan buzlar sarkıyordu. Çıt yoktu ve sanki rüzgar da donmuştu. Sesler de donmuştu. İkindi vaktinde yaktığımız ocağın ateşi küllenmişti bile. Odanın tek göz penceresinden dışarsı bembeyaz görünüyordu, bedenleri, dalları kararmış ağaçların üzerinde dört parmak kalınlığındaki karlar buz tutmuştu, dallardan, saçaklardan buzlar sarkıyordu. Pencereyi kara bir çarşafla örtmüştük. Damın karını yeterince küreleyemedik, damın direkleri hıtır hıtır ses veriyordu. Biraz daha kar yağsa dam çökebilir. Damı kürelememize bırakmadılar. İkindiden sonra damı kürelemeye amcam çıkmıştı, hemen bir kurşun yağmuruna tuttular, canını dar attı içeriye, o zaman anladık, işlerin şekli değişmişti. Dün Ökkeş geldi, ahali evlerini yakıyormuş, birkaç kişi kendi evini yakmış, köylerden gelenleri şehre bırakmamışlar, çarpışma olmuş. Bebeğin ağlamasını akşama doğru işittik. Pencereden görüyorduk. Genç ana, birini elinden tutup sürüklediği, öteki kucağında olan bebesiyle az ötemizdeki yoldan geçiyordu. Birden ateş açıldı. Kadını tanıyamadık, korkuyla koşmaya başladı, işte o sırada kucağındaki bebeği yere düşürdü. Dönüp alamadı. Ne zaman bebeğine doğru hamle yapsa üzerine ateş açıyorlardı. Sonunda kayboldu kadın, bebeği orda kalmıştı. Dedem, çocuğu eve getirin, dedi. Dışarıya çıkınca daha kapının önündeyken kurşun yağmuruna tutuldum. Umarsız, içeri kaçtım. Biraz bekleyip gene çıktım, gene ateş ettiler. Bizim silahımız yok. Evde saklanarak korunuyoruz ancak. Eve baskın yaparlarsa küreklerimizle kazmalarımızla karşı koyacağız. Gâvurun nerde mevzilendiğini bilemiyoruz. Ama buralara yakın bir yerde olmalılar. Ne zaman birimiz dışarı çıkmaya yeltensek ateş açıyorlar. Bebek, kısık kısık ağlıyordu. Sesini duyuyorduk, çünkü çıt yoktu. Bir ağaçlar çıtırdıyordu, bir de üstümüzdeki dam. Dam çökecek diye korkuyorduk. Akşamdan sonra ocağı yakamamıştık. Odunlar dışarda, kapının önündeydi. Arada bir uzaklardan ya da yakınlarımızdan bir mitralyöz sesi işitiliyor, kim kime ateş ediyor bilemiyoruz. Eve baskın yaparlarsa ne yapacağımızı bilemiyoruz.

Dedem:

“Kapıya ben çıkar karşılarım onları” diyor.

Amcam itiraz ediyor:

“Biz varken sana mı düşer?” diyor.

“Gâvur da olsa insandır” diyor dedem, “şu sakalımla bana da kurşun sıkacak değil ya pezevenkler.”

“Sana kurşun sıkmazsa ben onun gâvurluğunu nerden bileyim” diyor babam, “baksana şu sabiye bile..”

“Ne olursa olsun kapıya ben çıkarım” diyor dedem, “öldürürlerse beni öldürsünler.”

Bir süreden beri sesler kesildi. Kurşun sesi duyulmuyor. Karların üzerinden inim inim bir poyraz esiyor. Baktık olacak gibi değil, dördümüz birden yorganın altına sokulduk. “İyi ki avratları göndermişiz” diyor dedem. O taraflar biraz daha sakinceymiş, hiç olmazsa karşı karşıya çarpışmalar olmuyormuş. Aslında ateş yakmak da sakıncalıydı, duman gördükleri yere ateş ediyorlar çünkü, ama biz orasını düşünmüyorduk, çünkü soğuktu. Kale dibinde bir akrabamız vardı, top mermisi ahırın duvarını delmiş ama patlamamış, düştüğü yerde kalmış. Kadınsa, ateşi çamaşır yıkamak için yakmışmış. Yorganın altına soktuğumuz ayaklarımızı ovuşturarak ısınmaya çalışıyoruz. Bebek durmadan ağlıyordu. Ama ateş edilmiyordu artık. Bir ara bebeğin sesi duyulmaz oldu, ateş de edilmiyordu. Anası belki bir yolunu bulup kaçırdı çocuğu, diye düşündük. Çünkü bebek karların içine düşmüştü ve ağlıyordu, incecik, belki daha üç aylık bile olmayan sesiyle ağlıyordu ve şimdi susmuştu. “Belki almıştır bebesini” dedik. Ama daha biz bunu demeye kalmadan bebeğin ağlayan sesini yeniden işittik, ateş yoktu, ateş etmediler, o zaman ananın bir daha dönmeyeceğini anladık. Şimdi sesi yükselmişti, canhıraş çığlıklarla ağlıyordu. Bebek sesinin ne kadar müziç bir şey olduğunu belki bilmezsiniz siz. Gece yarısını çoktan geçmişti. Gözümüze uyku girmiyordu, konuşmadan, ayaklarımızı ısıtmaya çalışarak yorganın altında titreşiyorduk. Bir ara köpek ulumaları da bebeğin sesine katıldı, her yandan ulumaya başladılar. Ama kısa bir mitralyöz sesi onların sesini kesti, bebek bir başına ağlamaya devam etti. O zaman dedem:

“Ne olursa olsun, çıkıp alacağım ben bu çocuğu” dedi.

Hiçbirimizde ona “dur” diyecek mecal yoktu. Gene amcam:

“Biz varken sana düşmez” diyebildi.

Ama dedem onu dinlemedi.

“Benim bebeği almaya gücüm yeter ama evi korumaya yetmez, dedi, öldürürlerse beni öldürsünler, siz evi koruyun.”

Görünmemeye çalışmasını salık verebildik ancak. Sokağın kapısını açmış, duvarın dibinde sine sine yürüyordu. Bebeğin bulunduğu açıklığa çıkmamıştı daha. Amcamla babam da dış kapının arkasında onu gözetliyordu. Ben sandık odasındaki deliğin kapağını açıp oradan bakmaya başladım. Her taraf bembeyaz, buz tutmuş karla kaplıydı. Bebek, karların ortasında kocaman bir leke gibi kundağı çözülmüş, kıpırdamadan duruyordu. Birden nasıl oldu, ortalık mitralyöz sesleriyle yankılandı, sesler birçok yönden geldi, belki seslerin yankısıyla biz öyle sandık. Dedemi o zaman gördüm. Bebeğe doğru koşuyordu. Hayır koşmuyordu, koşmadan başka bir şeydi bu, sıçrıyordu, öyle beş altı adım kadar sıçradı, hopladı, sonra düştü. Kıpırdamadı. Düştüğü yerde kaldı. Bekledik kalksın, ama kalkmadı, hiç oynamadı yerinden, dizlerini karnına çekmişti, hani çocuklar uyurlarken yaparlar ya, öyle, tıpkı onlar gibi. Uyuyormuş gibi, sağ kolunun üstüne büzülmüştü. Ellerini de karnının üstünde toplamıştı, sanki karnının üstünde bir şey varmış da, o da onu korumak için ellerini orada tutmak istiyormuş gibi, ellerini karnının üstünde tutuyordu. Ne tuhaf, bebek de ağlamıyordu artık.

Sabahleyin ahırdan dam merdivenini çıkardık. Merdivenin ayaklarını söküp parçaladık, avlunun ortasına istif ettik. Alttan çırayla tutuşturduk. Yanan tahtalardan buz tutmuş göğe ağır bir duman bulutu yükseldi. Ama ateş edilmiyordu. Tahtalar yanıncaya kadar çardağın altında ellerimizde baltayla, kürekle birer köşeye gizlenerek bekledik. Sonunda amcam:

“Belki gece içindi o, dedi, ben dışarıya çıkıp bakayım.”

Babam:

“Bir oyun yapıyor olmasın kahbe avratlılar” dedi.

“Nasıl olsa dumanı gördüler” dedi amcam, “burda adam olduğunu anladılar, burda kalmanın faydası yok artık.”

Gizlendiğimiz yerlerden çıktık. Dış kapıyı açıp kenara çekildik, bekledik. Ateş edilmedi. Amcam, elindeki baltayı kapıdan dışarıya attı. Balta sekiz on adım ileriye pat diye düştü. Bekledik. Ateş edilmedi. O zaman amcam:

“Ulan kahbe dölleri” diye haykırdı.

Hiçbir yerden ses gelmiyordu. Amcam kısaca bize baktı, sokak kapısından dışarıya ilk adımını attı. Kapının biraz açığında belki on’a sayıncaya kadar bekledi. Gene ateş açılmamıştı. Babamla ben, daha kapının iç bölümündeydik. Amcam yürümeye başlayınca biz de onu izledik. Hiçbir yerden ses gelmiyordu. Karlara değil de sanki tehlikenin üzerine basıyormuşuzca bir duyguyla yürüyorduk, ayaklarımızın altında buz tutmuş karlar tehlikenin kendisiymiş gibi sinsi sinsi hıtırdıyordu. Ateş açılmaması tehlikeyi yok etmiyordu. Tuhaf, yabansı, korkunç bir sessizlik vardı. Birbirimizin soluk alıp verişlerini işitiyorduk. Babamla amcam, dedeme doğru yürüdüler. Bana:

“Sen bebeğe bak” dediler.

Bebeğe gittim. Artık bağırmıyordu. Zaten çoktan beri bağırmaz olmuştu. Ağzı açık, duruyordu. Küçücük elleri, çözülmüş kundağının dışına çıkmıştı. Sırtı karlara yapışmıştı. Yattığı yerden, karşısında duran birinin boynuna atılıp sarılacakmış gibi bir duruşla, öylece her tarafıyla, elleriyle ve minicik yanaklarıyla ve hayata yeni bakan gözleriyle donmuştu. Öylece kalakalmıştı.

Ölülerimizi eve taşıdık. Sonradan öğrendik ki, o gün sabaha karşı şehri terk etmişler.

Şimdiki gibiydi, her tarafta kar vardı, ama bu bir şey mi, tehlike aynen kar gibi yağıyordu, kar dersen tehlike gibi. Ama şimdiki halim olsa, rabıta nedir bilebilmiş olsam kor muydum o bebek ölsün.

Yaşlı adamın sesi acayip bir kahırla yükseldi: Kor muydum ölsün, dedi. Efendimin himmetiyle atmaca gibi kapardım ki, keferenin ruhu bile duymazdı, duysa bile kurşunu bu döşüme işlemezdi. Ben mi, Allah bilir, daha onüçümde ya var, ya yoktum o zaman.

İt

Kimi zaman kapkara tüyleri pırıl pırıl olmuş parlıyor, bakıyorum irileşmiş, kocaman olmuş, ne denli kırbaçlarsan kırbaçla bana mısın demiyor, dişlerini gösteriyor, kara pırıl pırıl tüyleri arasında saldırmaya hazır eksiksiz duru bir beyazlıkla parlayan korkunç dişlerini.. hırlıyor, üzerime sıçramak, atılmak istiyor. Biliyorum böyle zamanlarda ses çıkartmayacaksın, elinden gelirse önüne bir kemik atacaksın, ama ona verecek kemiklerim yok benim, olmaması gerek, buna karşın önüne çömelip beklemek de onur kırıcı bir davranış, kimse kendine köpeğe biat etti dedirtmek istemez, tuhaf bir açmazda olduğunuzu duyumsuyorsunuz. İşte tam o sırada efendimin ayaklarının dibine fırlatıp atmak istiyorum onu, bırakayım kırbaçlasın.. ama karşı koyuyor, bir canavar haline gelmiştir, saldırganlaşıyor, vurulan kırbaçlara bana mısın demiyor, nerdeyse eğleniyor kırbaçla. Kırbaç mı? Elbet: parlak kara tüylerine dokundukça, vücuduna dolandıkça orada soluğunun kesileceğini sanıyorsunuz ama it aldırmıyor, eğleniyor, dişleriyle, vücuduna dolanmış olan kırbacı yakalamak istiyor - hani kedi yavruları devinen ipleri gördükçe arkasına takılıp giderler, usul usul pençelerini ipe değdirirler, oyun çıkartmak isterler, öyle.

Kudurgan bir hırsla koşuyor, kara parlak kısa tüyleri hızın rüzgarıyla handiyse uzamışlar, bir yele gibi süzülüyorlar ve sonsuzun elinde tutarak bir şimşek gibi savurduğu ve savrulurken ıslıklar çalan kırbaç böğrüne yapıştıkça o hiç kesmediği hırlamasıyla ve bozmadığı düzenli hızıyla başını çevirip kırbacı şaklayan böğrünün üzerinden dişleriyle tutup uzaklaştırıyor ve kırbaç, kırbacın aman vermez şiddeti saydam, cisimsiz bir şeye çarpmış gibi, boşluğa savrulmuş gibi etkisini yitiriyor, it anlaşılmaz bir beceriyle bu işi başarıyor. O zaman azgın ve kudurgan zamanlarıdır. Karşı koyar, hırlar, ister, daha ister, etinin, iliklerinin doymak bilmez bir istekle yanıp tutuştuğunu, ilik hücrelerinin tek tek ağızlarını açarak beklediğini ve avını yutuncaya kadar beklemekten yorulmayacağını bilirsiniz, beklemekte inat eder, direnir.. şeytan olmadığını, ta kendisi olduğunu bu doyumsuz ve direnen kesiksiz isteğinden anlarsın ve o karanlıkları gözler, karanlıkta perdelerin arkasına çekilerek beklemeyi, sabırla -hayır, bu kelime yanlış kullanılmıştır, çünkü kendini yiyerek tükettiğinin bilincindedir ve asla

sabırlı değildir- beklemeyi bilir, sabırsızca diretir, caymayacaktır. Tiksinerek de olsa, boyun eğersiniz, istediğini verirsiniz. Vermek gerekir.

İnledi, hırıltılı bir inlemeydi bu. Koşmaktan ve beklemekten, av kollamaktan yorulmuştu, gözleri de yorulmuştu, dizleri titriyordu. Ama hâlâ her gördüğü kemiğin, her et parçasının ardından koşmak için çırpınması onun ne korkunç bir hırs ve doymazlık içinde bulunduğunu anlamaya yeter. Kara tüylerini yaydığı karanlık içinde yatıyordu, bir yandan uyuyor, bir yandan avını bekliyordu, bu yüzden tetikteydi, ufacık bir sese kulak kabartıyor, perdelerin aralığından sızan ve karşı duvardan süzülüp geçen otomobil ışıklarına gözlerini açıyor, bakıyordu. Ayak seslerinden tanırdı kadını. Ayda birkaç kez geç vakitte dönerdi evine. O zaman anlardı kadının nöbette olduğunu. Ne denli istemişti bir gün bir araba çarpsın, bir yerden düşsün, yaralı olarak kadının çalıştığı hastaneye kaldırılsın ve kadın bir hemşire olarak yaralarına dokunsun. Hayır, yüzünde hiçbir sevecenlik yoktu kadının, böyle olduğu için değildi onun yaralarına dokunmasını istemesi, hastanede çalışıyordu da ondan. Genç de değildi, ne ki gösterişli, kösnül bir duruşu vardı, bu yüzden sevişmek istiyordu onunla. İt mi? Bir çatı aralığında yatıyordu. Ufacık bir penceresi vardı dışarıya açılan, oradan gözetlerdi. Somyasını bu çarpık odanın öyle bir yerine yerleştirmişti ki, gerekirse yüzü koyun yatarak da seyredebilirdi dışarsını. Karanlıktı dışarsı. Sokak da, aşağılarda kalıyordu, bu yüzden sokağın sesleri belirsizleşiyor, çatı arasının düzensiz eşyalarla doldurulmuş odasına yükselinceye değin bir uğultu haline dönüşüyordu, ışıklar bile ışıktan başka bir şey olmuşçasına süzülürdü odaya, onlar da tuhaf bir uğultuya dönüşmüştü, sesler körümsü ışıklar gibiyse, ışıklar da uğultulu bir karanlığı yansıtırdı. Ev sahibi yaşlı bir ermeni kadındı, kendinden daha yaşlı, pinpirik kocasıyla bir başlarına, dışarıya çıkmadan -dışarıya çıktıklarını hiç görmemişti onların- yaşarlardı, çatıya çıkmak için onların oda olarak kullandığı kapının hemen arkasındaki boşluktan geçmek zorundaydı, ilk günler günaydın ya da tünaydın diye selamlardı onları, sonra selamlamasına cevap verilmediğini anlayınca o da vazgeçti bundan, herhangi bir eşya, bir sandalye, bir saksı, bir sebze artığı gibi bakıyorlardı birbirlerine, evin öteki odaları bütünüyle boştu ve karanlıktı, merdivenlere birkaç kez ampul takmışsa da, ertesi gün bu ampullerin çıkartıldığını görmüştü, kadın evinde ışık yakılmasını istemiyordu, sormadan anlamıştı bunu, odasına varmak için çıkmak zorunda bulunduğu merdivenler karanlıktı, merdiven başları, daha bir kez

olsun açıp bakmaya cesaret gösteremediği odalar tıkış tıkış tahta eşyalarla doluydu, karanlıkta bu eşyalar sanduka gibi görünürdü, hem de içlerinde canlı ölülerin ateşli bakışlarla yattığı sandukalar. Kadın buralarda ışık yakılmasını neden istemiyordu acaba? Yıllardır bir kez olsun süpürüldüğünü sanmıyordu buraların, hiç değilse, kendisi burdayken süpürüldüğüne tanık olmamıştı. Bu boşluklardan geçerken toz, küf ve ekşi bir meni kokusunu duyumsardı, yosunlu.. iyot ve amonyak karışımı.

Kendi kokusuydu. Hayvansı bir içgüdüyle bilincindeydi bunun. Karanlıkta şimdi hiçbir ışığın yansımadığı duvarlara bakarak kadının bu gece geç kalacağını düşündü. Kimi zaman hiç gelmediği de olurdu. Sabahleyin şiş gözkapaklarıyla gözleri acıyarak o dinginlik vermeyen eksiklik, bırakılmışlık, ihanete uğramışlık duygusuyla uyanırdı. Kadının eve gelmediği gecelerde kendine ihanet ettiği duygusuna kapılırdı, çünkü yalnız yaşıyordu kadın ve böyle birinin yalnız yaşayabileceğine inanamazdı, kadının sahibi olmadığını bildiği halde bu duygudan, bu ihanete uğramışlık duygusundan kurtaramazdı kendini. Kadınsa sahibiydi kendisinin, bilmeden, hiç farkına varmadan da olsa sahibiydi onun, çevresine yayılan karanlığın, sağır sessizliklerin de sahibiydi. Düşündükçe, imledikçe ateş saçan karanlıklardan bir ok gibi fırlar ve tüylerinin yanmasına, parlak duru beyaz dişlerin köklerinden amansızca sökülmesine aldırmadan kendi anaforunda ve kendi hızının içinde erimiş olarak çılgınca koşardı, kadının ayak sesleri, onu, koştuğu bu ateş denizinin içinde yakalardı, o zaman kalbi yerinden sökülecek gibi çarpmaya başlar ve o iğrenç evrensel gümbürtüye katlanarak, katlanmak zorunda olduğunu bilerek dinlerdi. Ama daha vakit vardır. Kadın, ilkin, buradan iyice görünmeyen mutfağına gidecek, kahrolası bulaşıkları yıkamak için orada en az yarım saatini geçirecek ve kimi zaman kirli çamaşırlarını da yıkayacaktır, donunu daima balkonun sokaktan görünmeyen fakat kendinin görebildiği bir yerine asardı, öteki iç çamaşırlarını ve kolsuz bornozunu da çamaşır mandallarıyla hep aynı yere iliştirirdi, sabahleyin ne kadar erken uyanırsa uyansın bunların hepsinin yerlerinden kaldırılmış olduğunu şaşkınlıkla görürdü. Fakat ne kadar gecikirse geciksin beklediği pencerenin ışıkları yanacaktır. Perdelerin arkasında titreyişlerle durarak gözlerdi ve sonunda pencerenin ışığı yanardı. Kadın hiç acele etmeden, perdeleri çekmeden usul usul soyunurdu.

İşte kocamanlaşmıştır, nerdeyse bir at kadar büyümüştür, ne ki atın düz ovada karnı yere değercesine koşarken toynaklarından kopan soylu ve

düzgün sesine karşılık, bunun bulantı veren soluyuşları ve hırıltıları tavan arasının ufuksuz ve umutsuz duvarlarına çarparak ve hiçbir kutsal yankıya yer bırakmadan dökülür, ufalanıp giderdi. Ama it gene de memnundur, az önce gördüğü görkemli memelerin arasına yatarak ve artık fazla bir şey düşlemeden balçık gibi yatağına, bataklıktaki bir manda güneş altında nasıl hazla gevşeyip kalırsa, öylece sızar, kendinden geçerdi. Uyuzlaşması, zağarlaşması o zaman başlardı işte. O zaman kırbaç fazla sert vurulmasa da, o, kırbacın yakıcı acısından kurtulmak için kuyruğunu bacaklarının arasına kıstırarak kaçacak, saklanacak delik arardı. Kırbacın darbeleriyle inler, büzülür, çeniler, siner fakat ölmeden dururdu.

Bir gün yakalanıp rezil olacağından korkardı, oysa kadının henüz kendisini ayrımsamadığını sanıyordu, çünkü onunla hiçbir biçimde karşılaşmamıştı daha, ne kapı önlerinde, ne sokaklarda, ne başka bir yerde.. öyle ki günün birinde herhangi bir yerde karşılaşsalar kendisini tanıyıp tanıyamayacağını bile kestiremiyordu, çünkü kadın onun için henüz bir kişilik bile değildi: sürekli soyunan bir varlıktı, soyunurkenki bütün devinimlerini ezbere bilirdi, kimi zaman yatağında gazete okurdu, gazetenin sayfaları çevrilirken çıkardığı hışırtıları işitirdi, ışığı hemen başının üstünden sarkan puar anahtarını avuçlayarak söndürürdü, tavanın ışığı söner fakat küçücük kızıl ışıklı gece lambası yanmaya devam ederdi, son aşama o zaman başlardı, her zaman değil ama zaman zaman kadın avuçlarını bacaklarının arasına sıkıştırarak kendini severdi.

Öyle gecelerin sonunda iyice daralmış olan odasında, duvarların çarpıklıkları arasında, aşağı katlardan farelerin peri pıtırtılarına benzeyen seslerini işitirken ve nasılsa bir yerlerden yükselen bir sesler bu çarpık, dağınık odanın ziftleşmiş karanlıklarına bulaşırken, kendisini hiç görmeyen fakat kendinin hep gördüğü o kadın tarafından bir gün görülebileceği olasılığından doğacak kepazeliği, rezil olmuşluğu düşünerek içine bulantılar, tiksinçler, kaçmak duyguları gelirdi. Evet başını alıp gitmeliydi buralardan, yiğitlik olmasa da.. çünkü asıl yiğitlik bu konuma meydan okuyabilmekteydi. Biliyordu. O zaman it'i kusmak isterdi. İti kustuğunu, kendinden kopup ayrıldığını düşleyebiliyordu, ne ki o nadir anlarında bile kusmuğunu yeniden yalayıp yutması gerektiğini bilirdi, çünkü kendisinin ne denli azgın olursa olsun itle birlikteyken sevildiğini biliyordu, çünkü beceri itten kopmakta değil fakat onun tasmasını sürekli elinde bulundurabilmektedir demişlerdi. Ne zamana kadar sürecek bu diye

düşünürdü. Günah ve haram duygularıyla kalkar, bitişikteki banyoda yıkanırdı. Sonra toprakta bir çukur kazardı, nemli, yumuşak toprak, çukurun kenarına yığılmıştır, her şey hazırdır, tabutunu kendi sırtında bir başına, kimseye görünmeden taşımaktadır, her türlü tören bitirilmiştir, iti kazdığı çukura özenle bırakır, üzerini kenara yığılmış toprakla örter.. artık çevredeki binlerce mezardan biridir o da, gün ışığıyla taze toprak kuruyacak, sonra karlar, yağmurlar yağacak, toprak düzleşecek, insanlar onun altında yatan olduğunu bile ayrımsamadan çiğneyip geçecek, fosforlaşmış ve bir zaman sonra süngerleşecek kemikler orada, hep orada kalacak.. öylece bırakır giderdi. Sonra hiçbir şey düşünemezdi, nasıl uyurdu bilemezdi.

Öteki

Sesler yeniden işitilmeye başladı.

Hep aynı saatlerde, aynı sesleri işitmeye başlardı: caddelerin boşaldığı, gürültülerin uğultuya dönüştüğü, karanlığın yoğun, sıvı bir nesne gibi çok katlı yapıların yüzeyine sıvandığı, katranlaşmış dış dünyanın yüzeylerinde uzak pencere ışıklarının sahne dekorlarına benzer hale geldiği bu saatlerde kısa bir ince saz uvertüründen sonra o acemi, kart, bet kadın sesi işitilirdi. Sokaklar sanki birden ıssızlaşmış, mevsim her ne olursa olsun loş caddelerde rüzgar ıslık çalarak sarhoşları oraya buraya sürükleyip süpürmeye loş odalara, ışıksız salonlara, gizli, pis kokulu birtakım sokak köşelerine itip tıkıştırmıştır: böylesine anlamsız ama gene de gerçekliğinden kuşku duyulmayan bir izlenim. Kapıya soktuğu anahtarı çevrilirken sahici, dünyalık bir tıkırtının sesini algılardı. Sonra eli elektrik düğmesinin üstündedir. Ve birden aynı görünüm: köşede modası çoktan geçmiş o eski, kumaşı eprimiş, cilası dökülmüş, suskun ve düşünceli koltuk. Duvar kenarındaki somyada nevresimi tortop olmuş bir yatak. Kim düzeltecek onu? Kapının hizasındaysa masa ve bir hezaren sandalye. Duvara çekilmiş badanaysa, o, rengi belirsizleşmiş, çatlamış, daha baştan gelişigüzel yapılmış haliyle odayı iyice kişiliksizleştiriyor.

Sokakların boşalmışlığı duygusu elbet aldatıcıdır: çeşit çeşit arabaların gürültüleri, insan bağrışmaları, bu arka sokağın yedinci katına sabaha kadar aralıksız ulaşacaktır. Telaşlı seslere, boğuk kadın kahkahalarının sık sık duyulmasına, bu pis sokağın her türlü seslerine alışması gerektiğini biliyordu ama ilk fırsatta, bilmeden gelip yerleştiği bu pansiyonu bırakıp başka bir yere taşınmak istiyordu. Yataktan kalktı ve az önce masaya bıraktığı yiyecek paketlerini açmaya başladı. Acıkmıştı.

Yeni bir gece başlangıcının gürültüleri her taraftan duyulmaya başlamıştı şimdi, homurtuyla yükseliyordu, sokağın bir ucundan yükselen klarnet sesi ona nedense şimdi nesillerinin tükenmeye yüz tuttuğunu sandığı ve nedense hep Mısır'dan getirildiği ileri sürülen rakkaselerin acınası serüvenlerini anımsatırdı. Karmakarışık sesler ve karmakarışık duygularla dalıp giderdi. Ekmeği eliyle böldü, kara zeytinle, helvayla acele acele büyük lokmalarla yuttu. İçi rahat değildi. Çayı dışarda içecekti. Az önce eve -her şeye rağmen

“ev” diyordu buraya- gelirken görmüştü onu. Basit bir kazaydı: meraklıların arasına kendisi de katılmıştı. Taksinin hafifçe çarptığı adamı hastaneye kaldırıp kaldırmamaları gerektiğini tartışıyorlardı. Şoför kaçmış, adamsa şaşkın şaşkın bakarak: “Bir şeyim yok benim” diyordu. Elâ yansımalarla bakan kadının gözleriyle birden karşılaşmıştı, oydu, ta kendisiydi, soluğu tutulur gibi olmuştu, ama onun dimdik -ne ki tesadüfi olduğu kuşkusuz olan, gözlerinin içine bakan- bakışlarına cevap vereceğine içinde onunla birlikte olmak, kendini çağırmasını beklemek gibi bir duyguyla kaçmıştı. Kaçmıştı! Çılgınlık olduğunu, artık bir kez daha yakalayamayacağını bildiği o kaçsın, ama öteki bırakmasın gibi çelişkilerle sıvışmıştı ordan. Arkasını döndüğü o bir an içinde, kadın, adını çağırsın, hayır ayaklarına kapanmasa bile ona adıyla seslensin ve “seni çılgınca seviyorum” diye fısıldasın. Ama kadının, onun adını bilmediğini, kendini tanımadığını biliyordu, aptalca bir istekti, ama istemişti, istiyordu, böyle olsun: başka bir çıkış yolu yoktu. Gazete kâğıdı üstünde kalmış yiyecek artıklarını itti, mektup kâğıtları vardı orda, birini aldı, ceketinin iç cebinden çıkardığı tükenmez kalemle -başka kalemi yoktu- yazmaya başladı. Hızlı hızlı, içi ısınarak yazıyordu.

Sokağa indiğinde seslerin niteliği değişmişti sanki, apartman kapısının önünde duruyordu, seslerini işittiği pavyon, apartmanın bodrum katındaydı, şimdi sesin kaynağına daha yakın olduğu halde işitme bitmiş, kesilmişti, daracık caddeden otobüsler, taksiler tek yöne akıp duruyordu, akıntı yönüne doğru yürüdü, bir fırsatını bulup karşı kaldırıma geçti, apartmanlar yukarılara doğru karanlık karanlık yükseliyorlar, adım başı geçtiği dükkanlardan dışarıya doğru küflü sandviç kokuları, kurumuş ızgara sucuk kokuları boşalıyordu, yukarda, yedinci katta duyumsanandan farklı olarak cadde tıklım tıklım kalabalıkla doluydu, biraz önce yağmur yağmış gibi bir ıslaklık nerdeyse beton duvarlardan hiç durmadan sızıyor, insanda mutlaka şemsiye açması gerekiyormuş gibi bir sanrı doğuruyordu, bu ara sokaklar meyhanelerle, lokantalarla, barlarla, pavyonlarla, buluşma evleriyle doluydu, çevresine dikkat etmeden, kanıksama duygusuyla kestirme sokaklardan geçerek ana caddeyi buldu. Caddeye çıkar çıkmaz hangi yandan geldiği kestirilemeyen bir siren sesi işitildi, bir itfaiye (mi) ya da polis arabası (mı). Görmedi. Birden nasıl olduğunu anlamadı, kâğıt parçası avucundaydı, kâğıdı katlaya katlaya, küçük, küçücük parçalar halinde yırtıp parçalıyordu, avucunda sadece gülünç, zavallı bir konfeti yığını toplanıncaya kadar yırttı kâğıdı, sonra yırtılmış parçaları birer ikişer

parmakları arasından bırakmaya başladı, daha sonra da avucunu açarak yırtılmış kâğıtları rüzgârın esintisine bıraktı, kâğıt parçacıkları bir anda uçuverdi, rüzgâra tutulmuş kar yığını gibi önünden kaçıştılar, yaslı ve insana umarsızlık duyguları aşılayan neşesiz kar tanecikleri gibi.. nasılsa ceketinin yakasına, pantolonuna yapışan birkaç küçük parçayı iki parmağı arasına dikkatle alıp esintiye bıraktı, onlar da uçuştu, başını kaldırıp baktığında ışıklı yel değirmenini gördü, değirmenin kanatları mekanik bir devinimle dönüp duruyordu.

Tavuk göğsü, salep, sabahları kahvaltı.. kapı kenarındaki tezgâhın arkasında ayaküstü alış veriş edenlere hizmet eden adamın sürekli hareketleri arasında bir an için boş bıraktığı aralıklardan okunuyordu saydam levhalar üzerindeki yazılar. İlk algıladığı şey karışık, rehavetli, yosun tadında vanilya kokuları olmuştu, sonra çikolata ve pasta kokuları, daha sonra da nitelikleri belirsizleşmiş, pelte, pastanelere özgü o bir tek koku kalmıştı. Çay söylemişti ve bekliyordu. İçerlek bir yerde cam kenarına oturmuştu, önünden düzensiz bir insan seli savaşta bozguna uğramış da ricat eden askerler gibi karmakarışık diziler halinde akıp gidiyordu, karşılarda eskimiş apartmanların yağ bağlamış kara yüzeyleri.. her şey birbirine o kadar yakın ve o kadar iç içe ki bu tabloda, demirli pencerelere asılmış paçavralar, duvarların yağlı yüzeylerine yapışmış solucanlar, kayışlar ve erimiş mermer parçaları herhangi bir genişliği ve mesela bir gökyüzü parçasını tasarlamayı bile olanaksız kılıyor, bütün bu kaynaşma uzaya fırlatılmış bir gemide ya da bilinmeyen kör bir adada, nasıl olup da orada bulunduklarını bir türlü kestiremeyen insanların şaşkın ve telaşlı haliyle sürüp gidiyor, ama sizin dışınızda olarak, siz uzak bir yerlerden yansız bir gözlemci olarak katılmadan -çünkü arada sizi onlardan ayıran kesin bir cam var- seyrediyorsunuz. Katılmadan ve niçin bakınıp durduğunuzu bilmeden. Porselen demlikte çayın demlenmesini bekliyordu. Öteki porselende kaynar su vardı. Demi, kalın porselen fincana boşaltıyordu, beyaz ve üzerine pastanenin özel belliği işlenmiş. (Kimilerine göre tanrısal sevgi bir kadına duyulan sevgiyle başlarmış. Ama sevgi mi benimki? Yoksa salt kösnü mü?). Mektuptu. Yırtmıştı.

Etiydi seslenen, belki kemiklerinden boşanmış olan, çünkü bilmiyordu kimin seslendiğini ve kendine seslenilip seslenilmediğini. Eski çöl geleneklerindeki gibi olmalıydı: yarışı kim kazanırsa sevgiliyi o hak edecekti, gereksiz gevezelikler önlenmiş oluyordu böylece: dolgun, güçlü

arap atlarının sırtında, atlar çöl taşlarında kıvılcımlar sıçratan nal vuruşlarıyla ağıp giderken sırım gibi bilekli delikanlılar sevgilinin karşısında onun hayranlığını kazanacak yiğitlik ve beceri örnekleri gösterecek, savrulan bilekler belki atları ikiye biçecek, hançeriyle bir dağı yarmak gerekiyorsa o da yapılacak ve bütün bunlar yapıldıktan sonra mahcup bir hayranlıkla olup bitenleri seyretmiş olan sevgiliyi tek bir devinimle atın terkisine atmak hak edilecek ve bilmem kaç menzil ötedeki obaya doğru oradaki kara kıl çadıra ulaşmak için ufuk yönünde göz açıp kapayıncaya kadar arkasında şaşkın bakışlarla kendini izleyenleri bırakarak kaybolup gidi(le)cek.. aşktı bu, karasevdaydı, seviyordu. Ilıklaşmış çay dilini ıslatırken ağlayacak hale geldiğini anladı. Mektubu yırtmıştı, çünkü göndereceği adresi bilmiyordu, bilse bile gönderemezdi, emindi buna.

Aa, o işte.

Soluğu tutulur gibi oldu.

Camın ötesindeydi. Gözlerinin içine bakarak kendine doğru yürüyordu. Sahiden kendine mi bakıyordu? Gözbebeklerini oynatmadan soğumuş çaydan koca bir yudum aldı ağzına. Başı, kadının yürüyüşünü izleyerek ağır ağır sola doğru çevrildi, kapıdan geçip gideceğini sanıyordu. Fakat kapıdan girdi kadın. İki saat sonra, o kaza olayından sonra ikinci görüşüydü bu. Beklemiyordu. Başı, kapıya dönük olarak çivilenmiş gibi kaldı. Tezgâhın üzerine, kadının önüne bir şekerleme kutusu bırakıldı, kadın kutuya dokunmadan çantasından para çıkarıp tezgaha bıraktı, kutunun yeniden ambalajlanmasını bekledi, beklediği yerine getirildi, kutu yeniden ona uzatıldı.. ve şimdi dışardaydı. Bir anda olup bitivermişti her şey.

Düşünmedi. Elindeki fincanı aceleyle tabağa bıraktı. Kalktı, kapıya doğru yürüdü.

“Beyfendi afedersiniz, hesabınız...”

Önüne uzatılan tabaktaki pusulaya bakmadı bile, cebinden çıkardığı bütünlüğü tabağa bıraktı.

Kapının önünde durup sağa sola bakındı. Göremedi. Yoktu. Kaybolmuştu. Sağ yana doğru, yani onu az önce gördüğü yöne yürüdü, sonra onun geldiği yönden yürümeyeceğini düşündü, bu kez ters yöne, arkasına döndü.

Boynunu kalabalığın üzerinden uzatarak, onu aranarak hızlı hızlı yürümeye başladı.

Hızlı hızlı öyle yürümüş, pasajlardan, sokaklardan tekrar tekrar öyle çok geçmiş, öyle aranmıştı ki, dört yol ağzında karşıya geçmek istediği sırada kırmızı ışıkla birdenbire durmak zorunda kalınca, yorulduğunu anlamıştı. Sonra yeşil ışık. Artık onu bulma umudunu yitirmiş olarak ağır ağır geçti karşıya. Blok apartmanların arasında, belediye otobüsleriyle dolmuşlara yol veren sokakta amaçsızca aşağıya doğru sürdürdü yürümesini. Bu sokakta kalabalık birden tükenivermişti, burası sanki apayrı bir kentin sokaklarıydı: her şey sakin, duru ve karanlıktı, zengin ve gösterişli otellerin kapılarında karanlığa gömülmüş otomobillerin yuvarlaklıklarından mat ışıklar yansıyordu, otel hizmetkârları otomobillerin kapılarını açıyorlar, dışarıya, kendilerinden başka kimseleri görmeyen kadınlı erkekli otel müşterileri ağır, alışık, küstah, ukala tavırlarıyla süklüm püklüm otomobillerinden dışarıya çıkıyorlar ve oyalanarak otel kapılarından içeriye doğru süzülüp yitiyorlardı. Otomobil homurtularından başka ses yoktu, onlar bile evcil, uysal, yumuşak gürültülerle akıp gidiyordu, kaldırımlarda hemen hemen kimse görünmüyordu, tek tük garson ya da tiyatro teşrifatçısı kılıklı birileri bir kapıdan ötekine görünüp kayboluyorlardı. Sokağın yalnız bir tarafında dev yapılar yükseliyordu, öbür taraf dik bir bayırla denize iniyordu.

“Beyim Allah rızası için…”

Birden irkildi. Dalgınlığından kurtuldu. Paçavralara bürünmüş, elinde kuru bir deynek, sırtı beton duvara yaslı, kamburlaşmış kör bir dilenciydi, kolundaki sarı bandı fark etmişti, üzerinde lira büyüklüğünde kara benekler.. ve şaşırmıştı. Çünkü artık böyle dilenen dilenciler kuşağı gerilerde, eskilerde kalmıştı: şimdiki dilenciler istedikleri miktarı kesin rakamlar söyleyerek dile getiriyorlardı, bir ekmek parası, otobüs parası, hastane parası.. şu kadar lira. Cebinden avucuna gelen bütün bozuklukları bıraktı adamın açık duran eline. Ve hemen uzaklaştı oradan. Dilenci hiç de o alışılmış dualarını yöneltmedi ona. Yalnızca:

“Ya rezzak! Ya rezzak!” diye inlediğini duydu arkasından ve uzun süre kulaklarında yankılanan bu sesle savrulup gitti oradan.

Bayat, çürümüş bir deniz kokusu yükseliyordu aşağılardan, deniz görünmüyordu, karşı kıyının bayırlarındaki yoksul mahalleleriyle oturduğu

bankın bulunduğu tepe arasında deniz saydam ve karanlık bir dehlizle birbirinden ayrılmış gibiydi, köprüden sessiz ışıklarıyla karşı yönlerden binlerce arabanın devinen birer ışık parçası halinde geçtiği görülüyordu, hiçbir ışığın yansımadığı Haliç'te demir kütlelerin birbiriyle tokuşmasından çıkan sesler duyuluyordu, akasya ağaçlarının küçücük yaprakları nemi iyice emmişler, sallasan yapraklardan yağmur taneleri boşalacak gibi.. dirseklerini dizlerine yaslamış ve yanaklarını avuçlarına almış olarak görmeden bakıyordu, çünkü düşünüyordu. Söylemişlerdi ona, herkeste mürşidini görmeye çalışacaksın, oysa yanlışlık yapmıştı, hatta tam tersini yapıyordu. Yoksa bir yanılsama mıydı az önce gördüğü kadın? Herkeste mürşidini göreceğine, itiraf edilmemiş ama kara bir aşkla sevdiği o kadını mı görüyordu? Yoksa.. yoksa böyle biri yok muydu? Bir süreden beri şurda burda görüp tanımadan aşık olduğu o kadın bir sanrı mıydı? Daha doğrusu.. birden dehşete kapıldı: o kadın O muydu?

"İyi geceler. Oturabilir miyim?"

Hiç de çekingen olmayan, biraz kalınca ve tane tane konuşan kösnül bir kadın sesiydi işitilen.

Kıpırdamadı yerinden ve cevap vermedi. Ama banka, yanına birinin oturduğunu duyumsadı. O zaman göz ucuyla baktı ve birden sırtının tüyleri diken diken oldu. İlkin şekerleme kutusunu gördü ve başını kaldırdı: oydu. Karşısındaydı. Sessiz, boğuntulu bir panik havasında kaldı öylece. Ona mı bakıyordu, yoksa gözlerini başka bir yere mi dikip kalmıştı, bilemiyordu ve inanamıyordu. Elini uzatsa tutabilirdi onu. Kadınsa çoktan konuşmaya başlamıştı bile:

"Ah, diyordu, dünyanın en talihsiz kadını ben olmalıyım. İnsan bir başına olunca ve bütün işlerini kendi yapmak zorundaysa.. anlıyor musunuz beni? Herkes ona şey diye bakıyor. Oysa kimsenin hakkı olmamalı buna. Kocam sağ olsaydı kimsenin yan gözle bakmasına müsaade etmezdi bana. Müsaade etmezdi! diye adeta haykırdı kadın ve bir anda gene o yumuşak tonla sürdürdü konuşmasını: bir hanımefendiydim ben de, tabii, elbet şimdi de öyleyim, ama şimdi herkes önüne gelenle yatan biri diye bakıyor bana, hayır, kabul etmiyorum bunu. Ben.. sadece.. kendi istediğimle.. anlıyor musun? Günlerden beri beni izlediğini biliyorum, az önce pastaneden çıkınca da sokak sokak beni arayıp durdun, benim dantelli yatağımı, ipek geceliğimi düşleyerek buralara geldin. Bir şey itiraf edeyim mi, diye

fısıldadı kadın, kendini çok özlettin bana, artık dayanamıyorum, çılgınca seviyorum seni, istediğin bu değil miydi? Söylüyorum işte."

Delikanlı dehşetten donmuş, kanepenin arkalığından tutunarak usul usul ayağa kalktı. Kadın, gözleriyle onu izliyordu. Yalvaran bir sesle:

"Tamam mı?" diye soludu.

Ne ki, delikanlı korkuyla uzaklaşmaya başlamıştı bile oradan, geri geri bir kaç adım attı. Fakat anlamıştı kadın, isyan dolu bir sesle birden ağlamaya başladı:

"Hayır, yapamazsın bunu, aşağılayarak, horlayarak terk edemezsin beni."

Fakat o, artık bu sesleri işitmek istemeyerek, kulaklarını tıkamaya çalışarak hızla, biraz ilerdeki otobüslerin, taksilerin gürültüsüz ışıltılarla geçip gittiği caddeye doğru koşmaya başlamıştı. Biraz sonra ara sokaklardan birinde durdu. Artık korkması gerekmediğini düşündü. Ama elinden gelmiyordu, ürpertiyle dinledi kendini: O'ydu bu. Titredi. O'ydu, kuşkusu kalmamıştı. Kanının, sıcacık, ısıtarak beynine doğru yükseldiğini duyumsarken adımlarını sıklaştırdı. Geçtiği yerlere dikkat etmeden bir an önce eve ulaşmak, orada secdeye kapanıp kalmak için, içinde müthiş bir istekle yanıp tutuşuyordu şimdi, kendinden geçmişti.

Çekirgeler

Taşların arasında dolanan o kaynağı belirsiz uğultuyu saymazsan derin, korkunç bir sessizlik vardı: az önce buraya kadar yürürlerkenki ayak seslerinin yankısı şimdi durdukları halde gökten mi nerden geldiği belirsiz uğultunun arasında sürüp gidiyordu. Bekçi onları gördüğü halde aldırmamıştı bile, belki de duyumsamıştı kim olduklarını, selam vermeden ve kendisine selam verilmesini beklemeden kulübesine girmişti. Servilerin tepesindeki serçelerin cıvıldaşması da nerdeyse birdenbire kesilivermişti. Durdukları yerden binlerce taşın bir taş ormanı halinde yükseldiğini görüyorlardı, bazıları devrilmiş, bazıları dimdik, kirli beyaz renkleriyle binlerce taştan oluşmuş bir taş ormanı. Taşların arasından keçi yollarına benzeyen, gene de gelişigüzel açılmamış olduğu belli olan patikalar geçiyor, orada yürürlerken önlerine rastlayan bir tümsekten ya da bir çukurdan dikkatle atlamak ya da yanından geçmek zorunda kalıyorlardı. “Hacıyakuboğluşükrününceddi/eriştihastalıkbüküldükaddi” eğri büğrü bir yazıydı, bilincine işlemeden okudu, durmadı.

Güneş batmıştı, belki batmak üzereydi, tuhaf bir karanlıktı, alacakaranlık mı ne derler, ürkütücü değildi, çarpıntı ürkmüş olmasından değildi, sessizlikti, belki yürek çarpıntısını işitiyordu, sessizliğin uğultuyla karışmış tuhaf ezgisini duyuyordu, bir çekirge sesi içine su kaçmış teneke düdüklerden çıkan bir sesle düzenli denebilecek aralıklarla ötüp duruyordu. Otlar bakımsız, sarı ve vahşi idi. “Yavrum Cumali” diye söylendi kendi kendine, ne yaptığını kendisi de merak ediyor gibi, meraktan çatlıyor gibi. Arkadaşı birden durdu.

“Burası işte” dedi.

Cumali komut almış gibi durdu olduğu yerde, arkadaşının işaret ettiği yere baktı, belki bakmadı, bakmıyordu, durdu, o kadar, arkadaşına da bakmıyordu, ne ki bakmadan da izleyebiliyordu onun hareketlerini. Hiçbir şey sormadı, arkadaşının diz çöküşünü, sonra avuç içlerini toprağa yaslayıp bastırışını, alnını bütün yüzüyle birlikte toprağa koyuşunu, hemen hemen onunla aynı anda, onu izleyerek yaptı. Bir süre öylece kaldılar. Cumali görmeden, yüzü yere yapışık olduğu halde arkadaşının kıpırdadığını, ayağa kalktığını da duyumsadı, ikirciklenmeden başını kaldırdı, baktı:

yanılmamıştı. Saygıyla doğruldu. Üstüne bulaşmış kuru otları, dizlerinin tozunu silkelemedi.

Neden sonra arkadaşı birkaç adım geriye çekildi. Ellerini göğsünde birbirinin üzerine koydu, başını yana eğmişti, öylece birkaç adım geri geri yürüdü, sonra ellerini göğsünden indirip sarkıttı, az önce geldikleri yöne döndü, yürüdü.

Şimdi dar bir açıklıkta duruyorlardı. Bir süre çevrelerine, servilere, taş ormanına bakındılar, serçelerin artık duyulmayan seslerini dinlediler. Dar patikaların arasından geçtiler, sonunda, çevresi dikenli tellerle çevrilmiş bir yere geldiler, tellerin çevirdiği küçük açıklığın ortasında iki taş vardı, taşlarla aynı doğrultuya gelecek biçimde, ayak tarafında durdular, arkadaşı öndeydi gene, Cumali'ye bakmıyordu.

"Bu anam" dedi, "bu da babam."

Yanda bir kişilik bir boş yer daha vardı.

"Burayı da kendim için ayırttım" dedi. Sesinde en küçük bir olağanüstülük yoktu, besbelli, sırf bildirmek için söylemişti. Cumali, bir insanın bu denli hazırlıklı, bu denli doğal olabilişi karşısında izahsız bir duyguyla ürperdi, şaşırdı, kaşlarının altından belli etmemeye çalışarak arkadaşının yüzünü kolladı, o ise gözlerini o çukurumsu boş yere dikmişti.

"Ama belli olmaz, diye mırıldandı, bakarsın bizden daha erkenci biri çıkar, ona veririz. Nasip."

Cumali ilk kez:

"Şeyy, diye kekeledi, bizim de yerimizi ayırmamız gerekiyor mu?"

"Hayır" dedi arkadaşı "kesinlikle, böyle bir emir yok." Başka bir şey söylemedi.

Kapıdan çıkarlarken bekçiyi görmediler ama kulübenin camından ışık sızdığını fark ettiler.

Arkadaşından ayrılınca hemen bir kalabalık ortasında buldu Cumali kendini. Aslında pek kalabalık da denmezdi buna. Komşu kentlere, kazalara otobüs, minibüs kaldıran garajların bulunduğu yerdeydi. Aceleyle yürüdü.

Akşam vaktini geçirmiş olabileceğinden endişeleniyordu. Çarşı içindeki küçük camiye ulaştığında akşam cemaatinin geç kalmış bir kaç kişisinin de camiden çıkmak üzere olduklarını gördü. İçeriye girmedi. Hava sıcaktı. Son cemaat yerinin kuytu bir köşesini seçerek namazını orda bir başına kıldı.

Namazdan sonra dolaşmak istedi. Ama nereye gidecekti? Bu küçücük şehirde nereye gidebilirdi? Son zamanlarda kimseyle karşılaşmak, kimseyle görüşmek istemiyordu. Dalgın dalgın yürümeye başladı. İçinde bir sürü sorular vardı, bir sürü cevaplar vardı, bir yere oturtamadığı, bir yere koyamadığı.. aslında yeni arkadaşları tuhaf, alışmadığı şeyler söylüyorlardı ona. Bir keresinde, bir yerde insanın ağlaması gerektiğini öğütleyen bir şey okumuştu. Ne ki nasıl ağlaması gerektiğini bilmiyordu. "Ağlayıp n'apacaksın kardeş?" demişlerdi ona. Şaşırmış, bocalamış, işin içinden çıkamamıştı. Sonra kendini zorlayarak: "Belki böyle ilerleriz" demişti. Bu kez de: "İlerleyip n'apacaksın kardeş?" demişlerdi. Gülünç düştüğünü sanıyor, gülünç düşmüş olmaktan korkuyor, ama korkusunu hissettiği anda bu kez de nefsinin bir başka oyununa gelmiş olduğunu derinden derine duyumsuyordu. Gülünç düşmekten niçin korkuyorum, diye soruyordu kendi kendine ve cevap veriyordu: çünkü nefsim gülünç düşmeyi istemiyor. Öyleyse gülünç düşmeye mi çabalamalıydı? O zaman da: "Gülünç düşüp de n'apacaksın kardeş?" mi diyeceklerdi kendisine? Hayır, bu işin içinden çıkamayacaktı.

Benzin pompasının boğuk sarı yeşil ışıkla aydınlattığı asfalt yolun başına gelmişti, yolun bundan sonrası karanlıklar içindeydi. Buraya niçin gelmişti, gelmek istemiş miydi, hiçbir şey bilmek istemiyordu şimdi. Ama asfalta girmişti bile, yolun sonu, bir-bir buçuk kilometre sonra tren istasyonuna varıyordu. Birdenbire hatırladı, evet burada bir denemeye girebilirdi. Bir, iki, üç adım yürüyünceye kadar kalbim kaç kez Allah diyecek acaba? Sonsuz kez denebilirmiş. Öyle söylemişlerdi: bulunduğun yerden bir mesafe kestireceksin, sonra mümkünse gözünü kapayarak oraya kadar yürürken zikredeceksin, ne kadar çabuk yapabilirsen o kadar iyi, ne kadar zikrettiğini saymana gerek yok, belirlediğin yere geldiğinde içindeki gizli ses ne kadar saydığını eksiksiz söyleyecektir sana. "Bismillah" diyerek gözlerini yumdu.

İstasyona geldiğini göz kapaklarına vuran çiğ elektrik ışıklarından anladı. Beş on lojman vardı burda. Perona yürüdü. Hiç kimse yoktu görünürlerde.

Kara yük vagonlarından tıs çıkmıyordu. Yol geçeğinde değildi istasyon, bu yüzden kördü, burdan öteye yol gitmezdi. Durup vagonların yaslı bekleyişini seyretti bir süre. Sonra bekleme salonuna girdi. Tepede ufacık, çıplak bir ampul yanıyordu. Bir kanepeye oturdu. Yerler sigara izmaritleriyle doluydu. Karamsar değildi, ama düşünceliydi, sislerin, bulutların ardından bir gün, beklemediği bir anda bir güneşin doğabileceğini düşünebiliyordu. İstediği belki de çıldırmaktı. Hayır, ne istediğini bilemiyordu. Bir şey isteyip istemediğini de bilemiyordu. Bir şey istemesi gerekiyor muydu, bilmiyordu. Belki de çıldırmak budur diye düşündü. Çekirgelerin kuru otlar arasındaki ötüşlerini işitiyordu ve çekirgeler ötüyor diye düşünüyordu, bu anlamsız şeyi düşündüğünü ayrımsayınca, bilinçsizce: “Allah kahretsin çekirgeleri” diye söylendi. Ama aynı anda bir yanlışlık yaptığını da anladı. İşin içinden çıkamıyordu. Sesli sesli güldü mü ne? Bekleme salonundan çıkarken istasyon bekçisinin kendisine kuşkuyla baktığını gördü. Hayır, belki de kendine öyle gelmişti. Bekçi elinde bir el feneri tutuyordu. İçinden: “Bu feneri ne yapacaksın kardeş?” diye bir soru, beni sor diye amansızca, çılgınca zorladı Cumali’yi. Ama kendini tuttu. Nasıl baktıysa adama, kendisi için mutlaka ya kaçığın biri, ya esrarkeşin teki diye düşünmüş olabileceğini geçirdi. Böyle düşündüyse eğer bekçi, “İyi, çok iyi” dedi Cumali. Hızlı hızlı yürümeye başladı. Az sonra istasyonun ışıkları, arkasından görünmez oldu.

*

Yaz günleri damda yatarlardı. Kentin ışıkları aşağılardaydı artık. Motor gürültüleri uzaktan, belli belirsiz duyuluyordu. Gökyüzü milyarlarca yıldızla döşenmişti. Anası yatağını dama çıkarmış ama açıp sermemişti. İçine börtü böcek, akrep falan girebilirdi. Bir gün akreplerden de korkmaz olacağını düşündü, ama şimdi korkuyordu. Örtüleri dikkatle silkeleyerek yatağını serdi. Sıcaktı hava. Gömleği ıslanmıştı. Yatsa mıydı? Fakat uyuyamayacağını düşündü. Az önce gelirken yolda rastladığı adamı hatırladı. Alçak bir duvarın üstündeydi adam, bir bahçe duvarı, ilkin fark etmemişti onu, ama tam yanından geçerken adam pat diye yere düşüvermişti, sarhoş diye geçirmişti içinden, bu yüzden yardım etmemişti ona, ama şimdi pişmanlık duyuyordu, belki de sarhoş değildi, sarhoşsa bile ne çıkardı? İşte sınanması için önüne gelen bir fırsatı kaçırmıştı. Kendinden memnun değildi. “Efendim! Efendim!” diye çaresizlikle inledi. O sırada

arkadaşı geldi aklına. Nasıl oluyor da aynen bir canlının önündeymiş, karşısında bir padişah, bir hükümdar varmış gibi durabiliyordu mezarların önünde? Sonunda cebinden küçücük taneli tesbihini çıkardı, döşeğinin üstünde kıbleye dönerek diz çöktü, gözlerini yummadan önce başını kaldırıp baktı, bir yıldız kayıyordu, sonra gözlerini yumdu, kıpırdamadan, devinmeden öylece kaldı.

Neden sonra anasının ayak sesleri dam merdiveninin ayaklarını gıcırdattı. Anası merdiveni usul usul çıktı, dam, göğsünün hizasına gelince merdivenin iki direğinden tutunarak durdu, baktı. Cumali'yi, yatağının üstünde kıpırdamadan diz çökmüş otururken gördü. Gözleri, oğlunun üstüne dikilmiş olarak kaldı orada, baktı: hiç kıpırdamıyordu. Endişeli, kuşkulu bir duygu geçti içinden, fakat soluk aldığını fark etmişti oğlunun. "Cumali" diye seslendi, sesinde endişelerin, kuşkuların bütün tonlarını vurgulayarak.

"Deli olacaksın oğlum."

Cumali irkilerek açtı gözlerini, fakat hiç bir olumsuzluk yoktu irkilmesinde. Tersine, nerdeyse içine sevinçler dolduğunu şaşkınlıkla ayrımsadı ama neye sevindiğini anlayamadı. Güleç bir yüzle baktı anasına. Deli olacağını belki de ilk kez anasından işitmişti, belki bunun içindi, gerisini düşünmedi, düşünmek de istemedi. Çekirgelerin ötüşlerini yeniden işitmeye başladı.